

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 15—16
(800—801)
Люты
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

АРМІЯ МІРУ

Савецкі народ адзначае 46-ю
гадавіну сваіх Узброеных Сіл

Кожны, хто аб'ектыўна цікавіцца гісторыяй Савецкага Саюза, не можа не звярнуць увагі на такі істотны факт: з дня свайго нараджэння армія Краіны Саветаў ніводнага разу не прымяніла зброі з мэтай агрэсіі. Але заўсёды, калі над Радзімай нависала пагроза заняволання, савецкі салдат па загаду народа паўставаў на абарону свяшчэнных межаў сваіх рэспублік, даваў сакрушальны адпор ворагу.

Так было ў гады інтэрвенцыі Антанты, на Хасане, Халхін-Голе, у гады Вялікай Айчыннай вайны, калі быў разгромлен фашызм, які нёс на сваіх шытах рабства ўсяму чалавецтву. Вось чаму савецкі салдат карыстаецца добрай славай ва ўсім свеце.

Чым жа тлумачыцца міралюбіваць нашай знешняй палітыкі! Самой сутнасцю Савецкай улады, дзяржавы рабочых

і сялян. Савецкі народ — гэта народ-будаўнік, яму неабходны толькі мір. Агрэсія зусім не ўласціва прынцыпам камуністычнай маралі. Не выпадкова ў нашай краіне прыняты спецыяльны закон, што кваліфікуе прапаганду вайны, у якой бы форме яна ні праводзілася, як крымінальнае злачынства. Што можа мацней пераканаць у міралюбнасці савецкіх людзей!

Усяму свету добра вядома і тое, што СССР ужо не адзін раз самым сур'ёзным чынам рабіў прапанову Захаду знішчыць усе віды ўзбраення. Але, на жаль, Захад да гэтага часу не адмовіўся ад гонкі ўзбраення, на жаль, ужо не першы год канкрэтных прапановаў нашай дэлегацыі на перагаворах у Жэневе аб усеагульным і поўным раззбраенні не пераўтвараюцца ў жыццё — і толькі па віне буржуазных дыпламатаў. Усяму свету вядома і тое, што іменна па ініцыятыве СССР быў падпісан Дагавор аб забароне ядзерных выпрабаванняў у трох сферах. А не так даўно СССР скараціў свае ваенныя расходы на ўзбраенне, а таксама колькасць арміі.

Часам чуюцца такія галасы: маўляў, Савецкі ўрад гаворыць аб міры і ўсеагульным раззбраенні і ў той жа час умацоўвае свае ўзброеныя сілы. Так, савецкі народ і надалей, да таго моманту, пакуль не будзе падпісана пагадненне аб усеагульным і поўным раззбраенні, будзе ўмацоўваць магутнасць сваёй арміі. Але ў той жа час мы яшчэ раз гаворым: наша ваенная магутнасць будзе выкарыстана толькі для абароны сваёй дзяржавы. У гэтым адзінае прызначэнне ўзброеных сіл нашага народа. І наша армія з гонарам апраўдвае ўскладзеныя на яе задачы — удасканальвае сваё баявое майстэрства, пільна сочыць за пошукамі імперыялістаў.

Такія мэты і прызначэнне Савецкай Арміі, дзень нараджэння якой 23 лютага штогодна адзначае наш народ. І ў гэты дзень, звычайны стваральны дзень нашай краіны, савецкія людзі жадаюць сваім воінам поспехаў у іх высакароднай справе аховы мірнай працы. І мы ўпэўнены: нішто не перашкодзіць нашай краіне выканаць намечаныя Праграмай Камуністычнай партыі планы вялікага будаўніцтва, бо на варце нашых граніц стаіць армія народа, адзіная мэта якой з'яўляецца ахова мірнай працы савецкіх людзей, абарона міру ва ўсім свеце.

ХРОНІКА

з супрацоўнікамі навукова-даследчага інстытута будаўнічых матэрыялаў упершыню ў краіне асвойвае муфельныя печы для абпальвання ізразцоў на вадкім паліве.

У Цалінным краі выяўлена яшчэ адна падземная кладаўка каляровых металаў. Недалёка ад Аркалыка на поўдні Кустанайскай вобласці адкрыта месцанараджэнне хальказіну, вядомага пад назвай меднага бляску. Яно ляжыць на глыбіні 50—60 метраў.

Пры Бабруйскім доме піянераў створан піянерскі ансамбль песні і танца. У ім 130 юных харыстаў, танцораў, баяністаў, аркестрантаў. Піянерскі ансамбль выступіў з першым канцэртм у гарадскім тэатры.

Зборнік «Тарас Шаў-

чэнка і беларуская літаратура» выпусціла выдавецтва «Навука і тэхніка». Інстытут літаратуры Акадэміі навук БССР сабраў у ім цікавыя новыя і малавядомыя матэрыялы аб уплыве творчасці вялікага украінскага паэта на развіццё літаратуры і грамадскай думкі Беларусі. У кнігу ўвайшлі артыкулы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, П. Броўкі, В. Дубоўкі, М. Лынькова, М. Лужаніна і раду іншых аўтараў.

У Бабруйску зладзен у эксплуатацыю комплекс будынкаў дзіцячай здраўніцы горада. Тут светлы трохпавярховы лячэбны корпус на 150 ложкаў, двухпавярховы будынак паліклінікі, разлічанай на амбулаторны прыём да 300 дзяцей за дзень. Бальніца абсталявана сучаснай апаратурай.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Чарцёжніца завода меліярацыйных машын Р. Круціцка і электрык завода зборных жалезабетонных вырабаў Ю. Сцяпанав на занятках у мазырскім вясёрнім палітэхнікуме.

2. Вялікім поспехам карыстаюцца ў гледаной выступленні Брэсцкага народнага маладзёжнага ансамбля танца. Цяпер калектыў рытуецца да выступлення перад масквічамі. Выступіць у Маскве таксама і народная харавая капэла клуба чыгуначнікаў Брэста.

3. Мантаж галоўнага корпуса Слуцкага цукровага завода. Гэта лямчэ адна будынак новабудовы ля рэспублікі.

4. Выхавальніца дзіцячых ясляў горада Тагойска Паліна Мацвееўна Баяркіна з маленькай Танюшай. Мама яе працуе на пошце.

За поспехі, дасягнутыя пры будаўніцтве Гродзенскага азотнатукавага завода, першага Салігорскага калійнага камбіната і Полацкага нафтаперапрацоўчага завода Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР Указам ад 15 лютага 1964 года ўзнагародзіў ардэнамі і медалямі СССР найбольш вызначыўшыся ўдзельнікаў будаўніцтва.

Партыйна-ўрадавая дэлегацыя Народнай Рэспублікі Балгарыі, узначальваемая першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Балгарскай камуністычнай партыі, старшынёй Савета Міністраў НРБ Тодарам Жыўкавым, якая па запрашэнню Цэнтральнага Камітэта КПСС і Савецкага ўрада знаходзіцца ў Савецкім Саю-

зе, адбыла з Масквы на радзіму.

На Харкаўскім заводзе «Электрацяжмаш» Імя Ул. І. Леніна ўслед за выпускам турбагенератараў магутнасцю дзвесце і трыста тысяч кілават распачата вытворчасць электрычнага гіганта ў паўмільёна кілават. Ён сканструяваны спецыялістамі прадпрыемства. Гэта самы магутны аграгэат у краіне. Яго магутнасць роўная магутнасці васьмі вольтаскіх ГЭС. Прымяненне ў новым турбагенератары вадзянога ахалоджвання абмотак ротара і статара робіць яго унікальным у сусветным электрамашынабудаванні.

Калектыў Капыльскага ізразцова-плітачнага завода ў творчай садружнасці

РЭАЛЬНАЯ ЗАДАЧА

Пераказ прамовы М. С. Хрушчова на Пленуме ЦК КПСС

14-га лютага на Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з вялікай прамовай выступіў Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Савецкага Саюза, Старшыня Савета Міністраў СССР Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў...

М. С. Хрушчоў заявіў, што рашэнні гэтага Пленума будуць цалкам і поўнаасцю накіраваны на выкананне праграмы Камуністычнай партыі, прынятай ХХІ з'ездам, на развіццё ўсёй савецкай эканомікі, на задавальненне растуцых патрэбнасцей народа ў прадуктах харчавання. Хрушчоў адзначыў, што на Пленуме былі прадэманстраваны поўная маналітнасць і сабранасць волі Камуністычнай партыі і Савецкага народа, аднадушная падтрымка намаганняў Цэнтральнага Камітэта, накіраваных на ажыццяўленне праграмы Кампартыі Савецкага Саюза.

Гаворачы аб савецкай хімічнай індустрыі, Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў падкрэсліў, што ажыццяўленне мёр па яе паспяху развіццё зробіць уплыў на ўвесь ход камуністычнага будаўніцтва. Асабліва вялікае ўздзеянне хіміі на сельскую гаспадарку. Па сутнасці, хімізацыя сельскай гаспадаркі — гэта рэвалюцыя ў сельскагаспадарчай вытворчасці, у яе развіцці па шляху інтэнсіфікацыі. На аснове хімізацыі, развіцця арашэння і механізацыі ў Савецкім Саюзе трэба за кароткі тэрмін падвоіць і патройць вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў. Гэта нялёгкае задае, сказаў М. С. Хрушчоў, яна была непаспяхаванай для нас некалькі гадоў назад, але яна становіцца зусім рэальнай зараз. З развіццём хіміі ствараюцца ўмовы для таго, каб забяспечыць поўнае задавальненне патрэбнасцей краіны ў самых каштоўных прадуктах.

М. С. Хрушчоў прывёў даныя, якія паказваюць рост і ўмацаванне вытворча-эканамічнай базы савецкай сельскай гаспадаркі. Ён паведаміў, у прыватнасці, што за дзесяць гадоў, з 1953 па 1963, колькасць трактараў, збожжавых камбайнаў, аўтамашын павялічылася ў два разы. Намнога ўзраслі дзяржаўныя капіталаўкладанні ў сельскую гаспадарку, у чатыры разы павялічыліся даходы калгасаў. Абапіраючыся на гэту базу, заявіў М. С. Хрушчоў, мы можам цяпер паставіць перад сабой як задачу сённяшняга дня — рэзка ўзніць інтэнсіўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці.

Мікіта Сяргеевіч адзначыў, што ў рашэнні задачы інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі трэба выкарыстаць усё тое цікавае і карыснае, што ёсць у братніх сацыялістычных краінах. Ён заклікаў таксама больш глыбока вывучаць дасягненні навукі і практыкі сельскагаспадарчай вытворчасці ў капіталістычных краінах. Прамоўца напамінуў, што Уладзімір Ільіч Ленін не лічыў заганным вучыцца ў капіталістаў. Наадварот, ён заклікаў да гэтага, раў ўсё каштоўнае, што дасягнута навукі і практыкай капіталістычных краін, выкарыстаць у інтарэсах развіцця савецкай эканомікі. М. С. Хрушчоў падзякаваў амерыканскаму фермеру Россуэлу Гарсту за яго пісьмо, якое днямі было апублікавана ў савецкім друку. Аналізуючы становішча ў сельскай гаспадарцы Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў Амерыкі, Россуэл Гарст адзначыў у пісьме, што калі раней Савецкі Саюз адставаў ад Злучаных Штатаў Амерыкі ў сельскагаспадарчай вытворчасці на 30 год, дык цяпер гэты разрыв скараціўся ўсяго да васьмі гадоў.

У сваёй прамове на Пленуме Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Савецкага Саюза М. С. Хрушчоў заклікаў

сканцэнтравань увагу ўсёй партыі, усіх работнікаў сельскай гаспадаркі на задачах павелічэння вытворчасці збожжа. Дзяржаўныя нарыхтоўкі збожжа ў гэтым годзе павінны склаці 67,2 мільёна тон. На думку прамоўцы, некаторыя савецкія рэспублікі маюць значна большыя магчымасці.

М. С. Хрушчоў падрабязна гаварыў таксама аб планах павышэння прадуктыўнасці жывёлагадоўлі, атрымання больш высокіх урадкаў гародніны, бульбы, цукровых буракоў.

Адзін з раздзелаў сваёй прамовы Мікіта Сяргеевіч прысвяціў праблеме ўздыму адстаючых калектывных гаспадарак да ўзроўню перадавых. Гэта, апрача ўжурочна, з'яўляецца адным з важных рэзерваў далейшага развіцця сельскай гаспадаркі. Многае ў гэтым напрамку ўжо зроблена, і колькасць адстаючых калгасаў значна зменшылася. Галоўным у развіцці эканомікі адстаючых калгасаў М. С. Хрушчоў лічыць умацаванне іх вопытнымі кадрамі, добрымі арганізатарамі і спецыялістамі. Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Савецкага Саюза падзяліўся з удзельнікамі Пленума некаторымі меркаваннямі, звязанымі з забеспячэннем сялян-калгаснікаў пенсіямі. Ён выказаў думку, што варта стварыць цэнтралізаваны фонд сацыяльнага забеспячэння і за кошт гэтага фонду назначыць пенсіі калгаснікам. Калгасы б адлічалі ў гэты фонд пэўны працэнт даходаў.

Далей М. С. Хрушчоў спыніўся на рабоце савецкай прамысловасці. Ён адзначыў паспяховае выкананне шматгадовага плана. «Свет капіталізму, Злучаных Штатаў Амерыкі, — заявіў прамоўца, — ужо літаральна адчуваюць наша дыханне, бачаць, што савецкая прамысловасць па раду галін даганяе і перагнала ўжо Злучаных Штатаў. Перавага сацыялістычнай сістэмы вытворчасці, савецкія тэмпы прамысловага развіцця сталі той рэальнасцю, ад якой нікуды не дзешся». М. С. Хрушчоў высмеяў «дакументы» Цэнтральнага рэдакцыйнага ўпраўлення Злучаных Штатаў Амерыкі, у якіх сцвярджаецца, што тэмпы гаспадарчага развіцця Савецкага Саюза нібыта ніжэйшыя, чым Злучаных Штатаў. Гаворачы аб гэтай фальшывы, Хрушчоў сказаў: «Ну што ж, паны імперыялісты, можаце шчыць сябе якімі хочаце ілюзіямі. Ад гэтага нам, як гаворыцца, ні холадна, ні вора. Не ад добрага жыцця ідзе вы на такое ашуканства». У свеце ўсё больш становіцца людзей, працягваюць ён, якія пачынаюць добра бачыць, што нясе чалавеку сацыялізм, якіх вышынё дасягае развіццё прадукцыйных сіл пры сацыялізме.

Параўноўваючы сапраўдныя тэмпы росту савецкай эканомікі і эканомікі Злучаных Штатаў Амерыкі, М. С. Хрушчоў адзначыў, што за апошнія два гады прамысловая прадукцыя Савецкага Саюза вырасла на 19 працэнтаў, а валавы грамадскі прадукт, нягледзячы на неўраджай 1963 года, — на 11 працэнтаў. У 1963 годзе вытворчасць Савецкага Саюза склала ўжо каля 65 працэнтаў ад аб'ёму амерыканскай прамысловасці, а яшчэ дзесяць гадоў назад аб'ём савецкай прамысловай прадукцыі склаў толькі адну трэць амерыканскай.

Гаворачы аб жыццасці, выкліканых у мінулым годзе дрэннымі ўмовамі надвор'я, М. С. Хрушчоў сказаў: «Зараз варанні раскаркалася аб тым, што Савецкі Саюз нібыта церпіць паражэнне ў галіне сельскай гаспадаркі. Паны, шкадуйце горла! Хутка вам даведзецца даваць ход назад. Зараз Цэнтральны Камітэт партыі і ўрад падпрыймаюць меры, якія дазваляць нам выключыць з'явы, падобныя тым, якія мы мелі ў 1963 годзе».

Далей М. С. Хрушчоў абверг сцвярджэнні недругаў Савецкага Саюза аб тым, што Савецкі Саюз нібыта адмаўляецца ад індустрыялізацыі. Партыя і надалей будзе клапаціцца аб развіцці цяжкай індустрыі, каб стварыць магутны эканамічны патэнцыял краіны і на гэтай аснове дасягнуць высокага ўзроўню жыцця народа.

Гаворачы далей аб праводзімых Савецкім Саюзам мерах па скарачэнню выдаткаў на абарону, Мікіта Сяргеевіч назваў выдумкамі сцвярджэнні ідэолагаў імперыялізму аб тым, што быццам Савецкі Саюз вымушаны ісці на скарачэнне ўзбраенняў і ўзброеных сіл з-за цяжкасцей у развіцці эканомікі. Ён высмеяў іх спробы абгрунтаваць тэорыю аб тым, што Савецкі Саюз нібыта не можа адначасова развіваць эканоміку і ўмацоўваць абарону, не можа паспяхова саборнічаць з капіталізмам. Мы лічым, падкрэсліў Хрушчоў, што нашы ўзброеныя сілы больш магутныя, чым у капіталістычнага свету. Некаторыя скарачэнне ваенных выдаткаў не адаб'яца на нашай магутнасці. Савецкі Саюз ідзе на выдаме скарачэнне ваенных выдаткаў і колькасці ўзброеных сіл не з-за эканамічных цяжкасцей, а зыходзячы з меркаванняў здаровага сэнсу, кіруючыся шчырым імкненнем да міру паміж народамі.

У заключнай частцы сваёй прамовы М. С. Хрушчоў адзначыў, што ў ажыццяўленні планаў камуністычнага будаўніцтва Кампартыі Савецкага Саюза бачыць не толькі ўнутраныя, але і інтэрнацыянальныя задачы. Ствараючы матэрыяльна-тэхнічную базу камунізму ў Савецкім Саюзе, супрацоўнічаючы з братнімі сацыялістычнымі краінамі, наша партыя, савецкі народ умацоўваюць сусветную сацыялістычную сістэму, умацоўваюць базу сусветнага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху.

«Наша ленынская партыя, — заявіў прамоўца, — дабіваецца маналітнага адзінства сусветнай сацыялістычнай сістэмы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху. Кампартыя Савецкага Саюза выступае і будзе выступаць за захаванне і ўмацаванне гэтага адзінства. Свой інтэрнацыянальны абавязак наша партыя і наш народ бачаць у тым, каб адстаяць справу міру на зямлі. Ствараючы матэрыяльна-тэхнічную базу камунізму, мы забяспечваем разам з тым абаронную магутнасць нашай Радзімы, надзейны шчы ўсёй сацыялістычнай садружнасці» М. С. Хрушчоў падкрэсліў што «адзіна рэальным шляхам да забеспячэння міру з'яўляецца палітыка мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам. Мы верныя гэтай ленынскай палітыцы».

У заключэнне Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Савецкага Саюза сказаў: «Камуністычная партыя ўпэўнена, што савецкі народ добра ўсведамляе, якая вялікая гістарычная задача стаіць перад нашай краінай, і ён зробіць усё для таго, каб праграма камуністычнага будаўніцтва была ажыццяўлена!»

З маладым запалам працуе на будаўніцтве Гомельскага суперфасфатнага завода газарэзчык-вышыннік Мікалай Марчанка.

Людміла Машнова паспяхова займаецца на другім курсе Полацкага прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 28, якое рыхтуе спецыялістаў для прадпрыемстваў хімічнай прамысловасці Беларусі.

15 лютага 1963 года пасля выступлення М. С. Хрушчова Пленум ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на аснове выкарыстання ўгнаенняў, развіцця арашэння, комплекснай механізацыі і ўкаранення дасягненняў навукі і перадавага вопыту для хутэйшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі».

Вось кароткі змест гэтай пастановы.

Мінулы, 1963 год быў для сельскай гаспадаркі вельмі неспрыяльным, суровыя маразы зімой і жорсткая засуха летам прывялі да гібелі псеваў і вялікага недабору збожжа і іншых культур у буйных сельскагаспадарчых раёнах. Але і ў гэтых цяжкіх умовах дзякуючы самаадданай працы мільянаў калгаснікаў, рабочых саўгасаў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі ў 1963 годзе ў краіне нарыхтавана 2 735 мільянаў пудоў збожжа, на 836 мільянаў пудоў больш, чым у 1953 годзе, цукровых буракоў — 41,4 мільёна тон, або амаль у два разы больш у параўнанні з 1953 годам. Сабрана рэкордная за ўсе гады колькасць бававоўны — 5 мільянаў 205 тысяч тон. Толькі калгасна-саўгасны лад мог процістаяць вельмі неспрыяльным кліматычным умовам.

Хуткае развіццё савецкай эканомікі, рост насельніцтва, няспынае павышэнне матэрыяльнага дабрабыту народа прад'являюць усё больш высокія па-

трабаванні да сельскагаспадарчай вытворчасці. Партыя зноў падкрэслівае, што далейшы ўздым сельскай гаспадаркі мае першараднае значэнне для ажыццяўлення задач камуністычнага будаўніцтва, павышэння жыццёвага ўзроўню працоўных. Наша краіна, савецкі народ маюць усё неабходнае, каб паспяхова вырашыць гэту важнейшую, неадкладную і разам з тым нялёгкаю задачу.

Прадметам нашых асаблівых клопатаў павінна быць павелічэнне вытворчасці збожжа к 1970 году да 14—16 мільярдаў пудоў.

Да гэтага часу задачу пазелічэння вытворчасці сельскагаспадарчых прадуктаў мы вырашалі галоўным чынам за кошт расчарэння пасяўных плошчаў. Гэта была правільная лінія, таму што дзяржава не мела іншай магчымасці рэзка павялічыць вытворчасць збожжа за найкарацейшыя тэрміны, не валодала тады дастатковымі матэрыяльнымі магчымасцямі

СПРАВА

для шырокай хімізацыі земляробства і развіцця ірыгацыі. Цяпер жа, калі Савецкая краіна можа выдзеліць буйныя капіталаўкладанні на вытворчасць мінеральных угнаенняў, ірыгацыйнае будаўніцтва і іншыя патрэбы сельскай гаспадаркі, задачу забеспячэння патрэбнасцей краіны ў збожжы і іншых прадуктах мы вырашым шляхам рэзкага павышэння ўрадкавайнасці, усямернага інтэнсіфікацыі ўсёй сельскагаспадарчай вытворчасці.

Задача інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі становіцца практычна ажыццяўлямай у шырокіх маштабах таму, што цяпер карэнным чынам змянілася матэрыяльна-тэхнічная база калгасаў і саўгасаў.

Трактарны парк сельскай гаспадаркі краіны павялічыўся з 1 мільёна 239 тысяч штук у 15-сільным вылічэнні ў 1953 годзе да 2 мільянаў 600 тысяч у 1963 годзе, колькасць збожжавых камбайнаў — адпаведна павялічылася з 318 тысяч да 533 тысяч штук, сіласных камбайнаў — з 2,4 тысяч да 198 тысяч, буракаўборачных камбайнаў — з 4 тысяч да 52 тысяч штук, аўта-

ЗАЛАТЫЯ, СЯРЭБРАНАЯ, БРОНЗАВЫЯ

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці атрымаў ад Пасталіннай камісіі Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР ўзнагароды для беларускіх разьбяроў, работы якіх экспанаваліся на выстаўцы.
Залатым медалем і грашовай прэміяй ўзнагароджаны заслужаны дзеяч мастацтва Канстанцін Казелка (Давыд-Гарадок Брэсцкай вобласці).

Сярэбранымі медалямі і грашовымі прэміямі ўзнагароджаны старэйшы разьбяры Дзімітрый Сталроў (вёска Кашанка Гомельскай вобласці) і Міхаіл Івінскі (Гомель). Стэнцлаў Бык (вёска Квасаўка Гродзенскай вобласці), Аляксей Шалавіцеляў (Мінск), Леанід Шостак (Гарадскі пасёлак Крывічы Мінскай вобласці) удастоены бронзавых медалюў.

КОЖНЫ дзень у Беларускае таварыства дружбы пошта прыносіць шмат карэспандэнцый з замежных краін. На пакетах — штэмпелі паштовых устаноў Балгарыі, Канады, Польшчы, Новай Зеландыі, Нарвегіі, Вялікабрытаніі, ГДР, Венгерскай Народнай Рэспублікі, Францыі, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі, Італіі, ЗША, Бельгіі і іншых краін.

Каля 150 арганізацый з 45 краін шлюць сваю карэспандэнцыю па адрасу: БССР, Мінск, вул. Захарова, 28. Разнастайная гэта карэспандэнцыя: пісьмы, тэлеграмы, часопісы, кнігі, кінафільмы, фотавыстаўкі, музычныя выданні, газеты, творы жывапісу і народнай творчасці, дыяфільмы і да т. п. Калі пачынаеш бліжэй знаёміцца са зместам гэтай вялікай карэспандэнцыі, то адразу бачыш, што гэта галасы дружбы, галасы людзей, якія хочуць як мага больш ведаць аб Савецкім Саюзе і, у прыватнасці, аб нашай рэспубліцы.

Нам пішуць таварыствы дружбы і іншыя прагрэсіўныя арганізацыі з замежных краін. Яны вядуць штодзённую і важную работу па азнаямленню грамадскасці сваіх краін з жыццём і працай савецкага народа.

Вось пісьмо з Мангольскай Народнай Рэспублікі. Адказны сакратар Цэнтральнага савета Таварыства мангола-савецкай дружбы Ачырбал паведамляе, што ў МНР шырока адзна-

чана 45-я гадавіна Беларускай ССР. Ва Улан-Батары адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны гэтай даце. У цэнтральнай газеце «Унэн» змешчан артыкул «45 гадоў Савецкай Беларусі». На прадпрыемствах і ва ўстановах чыталіся лекцыі, праводзіліся гутаркі аб дасягненнях у развіцці эканомікі і культуры нашай рэспублікі, экспанаваліся фотавыстаўка «Беларуская ССР за 45 гадоў».

У сувязі з юбілеем БССР Цэнтральны савет Таварыства мангола-савецкай дружбы выпусціў на мангольскай мове брашуру «Савецкая Беларусь».

Вялікую работу па азнаямленню працоўных Балгарыі з нашай рэспублікай праводзіць Усенародны камітэт балгара-савецкай дружбы. У часопісе «Балгара-савецкая дружба», што выдае камітэт, у канцы мінулага года змешчан артыкул старшыні Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёва, у якім раскажваецца аб дасягненнях Беларусі за гады Савецкай улады.

У пісьме старшыні Усенароднага камітэта балгара-савецкай дружбы Цолы Драгойчавай у адрас Беларускага таварыства дружбы гаворыцца:

«Выказваем вам сардэчную падзяку за прысланыя вамі ў 1963 годзе шматлікія фотанарысы, фотападарункі, за вялікую колькасць літаратуры, розных інфармацыйных і нагляда-

асвятляюць жыццё і працу брацкага беларускага народа. Гэтыя матэрыялы мы шырока выкарыстоўваем у сваёй рабоце па азнаямленню балгара-савецкага народа з выдатнымі дасягненнямі вялікай Савецкай краіны ў будаўніцтве камунізма, у барацьбе за мір і дружбу народаў».

3 Осла атрымана падборка нумароў бюлетэня «Савецкія навіны» на нарвежскай мове. У шасці нумарах — артыкулы аб нашай рэспубліцы: «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт», «Горад на Заходняй Дзвіне» (пра Віцебск), «Мінскі тэатр юнага глядача», «Горад Магілёў», «Гарыоры і паказвае Мінск», «Інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі». Артыкулы багата ілюстраваны фотаздымкамі.

Шмат матэрыялаў аб жыцці і працы беларускага народа, аб развіцці эканомікі і культуры нашай рэспублікі друкуюцца ў прагрэсіўных выданнях нашых суайчыннікаў: «Вестник» (Канада), «Русский голос» (ЗША), «Наша жизнь» (Фінляндія).

3 Францыі паведамляюць, што вечары і выстаўкі ў сувязі з 45-годдзем БССР былі арганізаваны ў гарадах Туркуэне, Клермон-Феран і Ферсане.

Шырока праграма мерапрыемстваў, прысвечаных 45-й

гадавіне Беларускай ССР, была праведзена ў Польскай Народнай Рэспубліцы. У Варшаўскім, Лодзінскім, Ольштынскім, Беластоцкім, Люблінскім і іншых ваяводствах былі арганізаваны вечары польска-савецкай дружбы, семінары, лекцыі і даклады аб развіцці эканомікі і культуры нашай рэспублікі.

У сувязі з 45-годдзем БССР Таварыства польска-савецкай дружбы выдала на польскай мове даклады: «45 гадоў Беларускай ССР», «Культурнае развіццё Беларускай ССР» і «Польска-беларускія дружэлюбныя сувязі за апошнія 20 гадоў».

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі накіравала ў Варшаву выстаўку твораў беларускіх мастакоў-графікаў, стэндавую фотавыстаўку «45 гадоў Беларускай ССР», выстаўку вырабаў народнай творчасці (інкрустацыя, разьба па дрэве, вышыўка, ткацтва), больш як дзесяць назваў фотападарункі аб розных баках жыцця працоўных рэспублікі, дакументальны кінафільм «Беларусь — рэспубліка мая», кніжную выстаўку, грампласцінкі з запісам беларускай музыкі і іншыя матэрыялы.

Па запрашэнню Галоўнага праўлення Таварыства польска-

савецкай дружбы для ўдзелу ў мерапрыемствах, прысвечаных 45-годдзю БССР, у Польшчу выязджала дэлегацыя Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

У Польшчы адбыліся канцэрты беларускай музыкі, шматлікія гурткі мастацкай самадзейнасці выконвалі беларускія песні і танцы, у кінатэатрах паказваліся беларускія кінафільмы.

Гэта толькі частка паведамленняў, і ўсе яны сведчаць аб тым, што ў нас многа сяброў за рубяжом. А дружба — гэта шлях да міру.

А. ГРЭЦКІ.

«Баявая і ідэйная садружнасць»

Мастацкая выстаўка «Баявая і ідэйная садружнасць», прысвечаная Народнаму Войску Польскаму, адкрылася ў Мінскім акруговым Доме афіцэраў. На ёй прадстаўлена сто работ жывапісу, графікі і скульптуры, прысланых з Польскай Народнай Рэспублікі. Творы раскажваюць аб баявым шляху Войска Польскага, сумесных аперацыях Савецкай і Польскай арміі ў гады другой сусветнай вайны, мірных буднях воінаў Польшчы.

НАША АДДЗЯЛЕННЕ ТАВАРЫСТВА «СССР—КАНАДА»

Беларускае аддзяленне «СССР—Канада» з кожным годам расшырае сваю дзейнасць. На вялікіх заводах, у калгасах, саўгасах арганізуюцца яго мясцовыя аддзяленні. Створана такое аддзяленне і ў саўгасе «Белавежскі» Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці.

У саўгасе аддзялення ўвайшлі свінарка В. Хухлаева, бібліятэкар Г. Панодчык, даярка М. Балеєвіч, дырэктар школы А. Андрасюк.

Гэта мясцовае аддзяленне таварыства «СССР—Канада» як і ўсе папярэднія, створана для таго, каб умацоўваліся, развіваліся трывалыя сяброўскія сувязі народаў Канады і Беларусі. У славу тую Белавежскую пушчу часта прыязджаюць на экскурсію турысты з розных канцоў свету. Сярод іх многа і канадцаў. З тымі канадцамі, якія набывалі ў саўгасе «Белавежскі», члены аддзялення завязалі перапіску, абменьваюцца паштоўкамі і сувенірамі.

У саўгасе членамі таварыства праводзіцца цікавая работа.

У некалькіх клубах «Белавежскага» былі арганізаваны фотавыстаўкі аб Канадзе, аформлены стэнды, фотамантажы, прысвечаныя савецка-канадскай дружбе.

У дзвюх бібліятэках аформлены кніжныя выстаўкі з літаратурай аб Канадзе, а таксама куток, які раскажвае аб жыцці, працы, адпачынку рускіх канадцаў.

Члены таварыства неаднаразова выступалі сярод рабочых саўгаса з лекцыямі, дакладамі аб Канадзе, праводзілі гутаркі аб дружбе і творчым супрацоўніцтве, гандлёвых сувязях СССР і Канады.

Белавежскае аддзяленне таварыства «СССР—Канада» спрыяе ўмацаванню дружбы паміж двума нашымі народамі, служыць справе міру ва ўсім свеце.

М. ФЕАКЦІСТАЎ,

дырэктар саўгаса, старшыня мясцовага аддзялення таварыства «СССР—Канада».

Цімафей Патоцкі, якога вы бачыце на гэтым здымку, — памочнік майстра на Баранавіцкай трыкатажнай фабрыцы. Ён таксама студэнт тэхнікума лёгкай прамысловасці.

ЎСЁЙ ПАРТЫ, УСЯГО НАРОДА

машын грузавых — з 424 тысяч да 900 тысяч штук. Спажыванне электраэнергіі ўзрасло з 2 мільярдаў 742 мільёнаў кілават-гадзін да 17 мільярдаў кілават-гадзін.

Вытворчасць мінеральных угнаенняў за гэты тэрмін павялічылася з 7 мільёнаў да 20 мільёнаў тон за год.

За гэтыя гады значна ўзраслі капіталаўкладанні ў сельскую гаспадарку. Адбыліся велізарныя змены ў стане фінансавай гаспадаркі, павялічыліся даходы калгасаў і калгаснікаў. Дзяржаўныя капіталаўкладанні ў сельскую гаспадарку ўзраслі з 985 мільёнаў рублёў у 1953 годзе да 5 мільярдаў 100 мільёнаў рублёў у 1963 годзе.

Грашовыя даходы калгасаў павялічыліся адпаведна з 3 мільярдаў 830 мільёнаў рублёў да 16 мільярдаў рублёў, а непадзельныя фонды калгасаў узраслі з 5 мільярдаў 444 мільёнаў рублёў да 29 мільярдаў 900 мільёнаў рублёў.

За гэты ж час у калгасах пабудавана 5 мільёнаў 800 тысяч дамоў, а ў саўгасах — амаль 26 мільёнаў квадратных метраў жыллой плошчы.

Вось на якой аснове партыя ставіць цяпер задачу аб пераходзе да інтэнсіўных метадаў

вядзення калгасна-саўгаснай вытворчасці, што азначае карэзны паварот ва ўздыме прадукцыйных сіл сельскай гаспадаркі краіны.

Ажыццяўленне намечаемых мерапрыемстваў па інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці пойдзе па трох галоўных напрамках:

па-першае, па шляху шырокай хімізацыі земляробства і жывёлагадоўлі; па-другое, па шляху ўсямернага развіцця арашаемага земляробства; па-трэцяе, па шляху ўкаранення комплекснай механізацыі.

Узяты партыйны курс на інтэнсіфікацыю сельскай гаспадаркі забяспечыць рэзкі ўздым жывёлагадоўлі, прадукцыйнасці жывёлы і птушкі, а спецыялізацыя і ўзбудненне жывёлагадоўчых ферм шырока выкарыстае механізацыю, знізіць сабекошт прадукцыі.

Пленум ЦК КПСС звярнуў таксама ўвагу партыйных, савецкіх, сельскагаспадарчых органаў і навуковых устаноў на неабходнасць далейшага павышэння ўраўноўненай селекцыйнай работы і на сенаводства, маючы на ўвазе стварэнне і ўкараненне ў вытворчасць:

больш ураджайных гатункаў і гібрыдаў розных культур для розных зон краіны; стварэнне новых высокапрадукцыйных парод жывёлы і птушкі;

паляпшэнне якаснага саставу існуючых і стварэнне новых відаў мінеральных угнаенняў, гербіцыдаў, ядахімікатаў, розных хімічных прэпаратаў для жывёлагадоўлі і птушкагадоўлі;

расшырэнне і паляпшэнне навукова-даследчых работ у галіне ірыгацыі, абвядзення і сельскагаспадарчага водазабеспячэння, а таксама гідра-тэхнічных збудаванняў і асушэння зямель;

стварэнне новых тыпаў высокапрадукцыйных і эканамічных машын і механізмаў для комплекснай механізацыі ў раслінаводстве і жывёлагадоўлі.

Пленум ЦК КПСС даручыў таксама Дзяржплану СССР, Міністэрству сельскай гаспадаркі СССР і Міністэрству вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР прапрацаваць мерапрыемствы па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы кадрў вышэйшай і сярэдняй кваліфікацыі, асабліва спецыялістаў па хімізацыі і ірыгацыі для сельскай гаспадаркі.

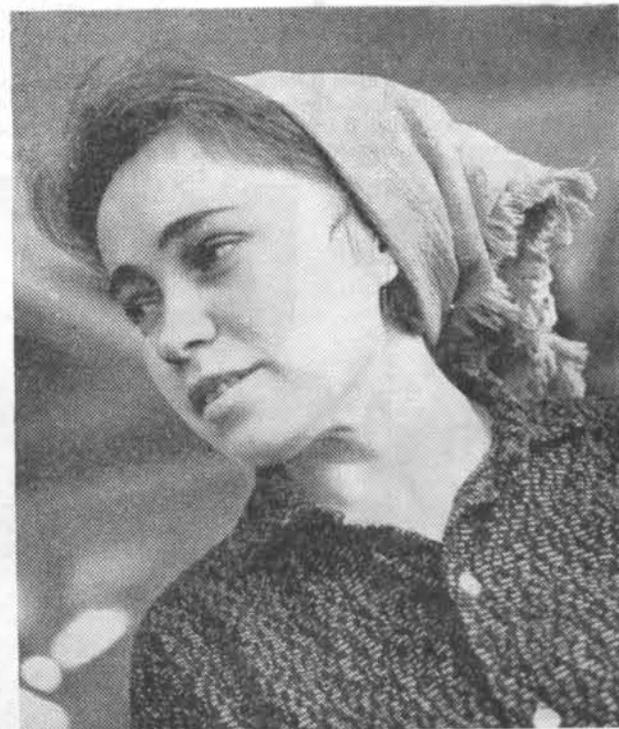
Пленум ЦК цалкам і поўнасьцю адобрыў намечаныя Прэзідыумам ЦК КПСС і выкладзеныя ў выступленні М. С. Хрушчова мерапрыемствы па аказанню дапамогі адстаючым калгасам ва ўздыме іх эканомікі, а таксама па ўвядзенню сістэмы пенсіённага забеспячэння калгаснікаў, што з'яўляецца буйным дасягненнем нашага грамадскага ладу.

Пленум ЦК КПСС абавязаў таксама партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і сельскагаспадарчыя органы шырока распаўсюджваць перадавы вопыт калгасаў і саўгасаў па прымяненню прагрэсіўных форм аплаты працы, шырока ўкараняць дадатковую аплату працы калгаснікаў.

Улічваючы, што існуючыя магутнасці па перапрацоўцы жывёлы, птушкі, малака, гародніны, вінаграда і іншых відаў сельскагаспадарчай сыравіны ўжо не забяспечваюць своечасовай прыёмкі, перапрацоўкі і поўнай захаванасці прадуктаў, Пленум ЦК даручыў ЦК кампартый і Саветам Міністраў саюзных рэспублік, Дзяржплану СССР і іншым органам прыняць неабходныя меры

па павелічэнню тэмпаў будаўніцтва прадпрыемстваў, якія перапрацоўваюць сельскагаспадарчую сыравіну.

Пленум ЦК КПСС падкрэсліў, што далейшы паскораны ўздым сельскай гаспадаркі з'яўляецца ўдарным фронтам камуністычнага будаўніцтва, справай усёй партыі, усяго народа.

Яўгенія Кашкова — лепшая ткачыца Мазырскай трыкатажна-ткацкай фабрыкі імя Крупскай.

ЛЕПШАЯ ЁЗНАГАРОДА ВОІНУ

Гвардыі радавы П. Балюкевіч вядзе агонь па «праціўніку».

Фота А. Вяткіна.

ВАХТУ МІРНУЮ НЯСУЦЬ

СУСТРЭЧА РАБОЧЫХ
МІНСКАГА ЗАВОДА
АУТАМАТЫЧНЫХ ЛІНІЙ
І АРТЫЛЕРЫЙСКАГА
ПАДРАЗДЗЯЛЕННЯ

Прасторны ленынскі пакой падраздзялення. Тут вялі гу-тарку артылерысты і рабочыя Мінскага завода аўтаматычных ліній.

Устаў гвардыі старшы сержант Віктар Мазураў:

— Вы былі, сябры, з намі ля нашых гармат, бачылі, як дакладна страляюць нашы баявыя разлікі.

Невыпадкова батарэя ў мінулым годзе атрымала перамогу ў сацыялістычным спаборніцтве. У нас амаль усе камсамольцы, а камсамольцы не могуць вучыцца інакш.

Цёпла гаворыць стараслужакі аб маладых салдатах, якія за кароткі тэрмін сталі дастойнай зменай майстроў-артылерыстаў, што звольнены ў запас.

Ішыя воіны таксама расказалі гасцям многа цікавага аб сваёй працы.

— Раскажыце пра сябе, — звяртаецца хтосьці з гасцей да Генадзі Дзімідзюка.

І Дзімідзюк, які так бойка гаварыў пра сваіх баявых сяброў, нечакана засаромеўся, нават разгубіўся. Ён толькі паведаміў, што сам мінчанін, будаўнік, Любіў гэту прафесію, цяпер не менш любіць прафесію артылерыста, бо абедзве яны ганаровыя, вельмі патрэбныя. Вось і ўсё пра сябе.

Затое пра тых, з кім служыць, гаварыў многа і натхнёна. Колькі ў разліку людзей — столькі розных нацыянальнасцей: рускі, украінец, беларус, казах, літовец, армянін... І кожны з іх імкнецца з гонарам выканаць свой абавязак, унесці дастойны ўклад у павышэнне баявой гатоўнасці разліка, ўзвода, падраздзялення.

Потым словы ўзяў старшы майстар Вялікі Асіпук:

— Нічога не скажаш, сябры, добрыя ў вас справы, цудоўныя людзі. Так, ваша праца сапраўды роўная падзвігу. Але падзвіг нараджаецца не толькі ў ратнай служ-

бе воіна. Ёсць месца яму і ў нашым жыцці, жыцці рабочага, калгасніка, вучонага.

І пачаўся расказ аб вялікім падзвігу, учарашнім і сённяшнім, людзей з завода аўтаматычных ліній.

...1958 год. Вецер ганяў пажоўклае лісце па пустэчы, што раскінулася ля невялікіх будынкаў з гучнай назвай завод. Тут працуюць людзі. Колькі іх? Два, тры, дзясціць, дваццаць... Зусім нямнога. Але вось яны адарвалі позірк ад сваіх рабочых месцаў, хутка выцерлі рукі і таропка накіраваліся ў канец цэха. Станок новы наглядзеўся. І ўсім хацелася наглядзець на яго, пакратаць яго гладкую паверхню. Выпуск новага станка быў падзей, вялікім святам для ўсіх рабочых механічнага цэха, для ўсяго калектыву завода. Такіх святаў тады было мала, у месца — адно-два. Але людзі бачылі, як хутка ўзводзіцца новыя цэхі і ведалі: хутка такіх станкоў будзе выпускаць значна больш.

І гэты час настаў. У новыя карпусы ішлі на работу не дзясцікі, а сотні людзей.

Сорак шэсць год назад, выступаючы з пароды ваяцкі курсантаў, Уладзімір Ільіч Ленін успомніў аб тым, як простая сялянка, параўноўваючы старых салдат з чырво-наармейцамі, заявіла: «Цяпер я не баюся больш чалавека са стрэльбай. Гэта ж наш, свой салдат...»

Ленін празрыта ўбачыў у гэтых скрутках, пранікнёных словах адлюстраванне ўсенароднай любові да нашай маладой арміі.

— лепшую ўзнагароду для Чырвонай Арміі цяжка і ўявіць, — сказаў ён.

Так, вялікі гонар служыць у радах арміі народа, створанай для імперыялістычнага дэспатызму.

Не раз абмерыяліствыя Вялікага Кастрычніка гвалтам знішчыць сацыялістычны лад. І кожны раз гэтыя спробы заканчваліся ганебным паразам.

Нібы жывы, паўстае перада мной вобраз «чалавека са стрэльбай», легендарнае фігура баявой перыяду грамадзянскай вайны, які ідзе ў атаку, спяваючы «Інтэрнацыянал». Людзі ўсяго свету былі ўзрушаны, убачыўшы, як паўраздзета і паўгалодная, дрэнна ўзброеная Чырвоная Армія б'е вывучаныя, шчодрэ ўсім забяспечаныя арміі белавардзейцаў і інтэрвентаў.

Яркую старонку ў баявы летапіс Савецкіх Узброеных Сіл упісала Вялікая Айчынная вайна. Чатыры гады, дзень за днём, не сціхаючы ні на мінуту, працягвалася гіганцкае адзінаборства савецкага народа з гітлераўцамі. І армія народа перамагла.

Адгрымела вайна. Краіна даўно ўжо залячыла нанесеныя ворагам раны. Савецкі народ, пераўтвараючы ў жыццё велікую праграму Узброеных Сіл, паспяхова будзе камунізм. А баявы летапіс Савецкіх Узброеных Сіл будзе будавацца.

Сёння яны, непераможныя і легендарныя, выконваюць ганаровую і адказную місію — стаяць на варце мірнай працы. Інымі, у сто разоў мацнейшымі і непераможнымі сталі воіны Савецкай дзяржавы. Да сённяшні ў ваеннай справе прывялі не толькі да велізарных змен у тэхнічным аснашчэнні нашай арміі і флоту. Яны прынеслі і новае ўяўленне аб савецкім салдаце і матросе. Цяпер у руках савецкіх воінаў кнігі па вышэйшай матэматыцы, ядзернай фізіцы, электроніцы. Салдат чытае лекцыю. Афіцэр абараняе дысертацыю. Вось якія яны — савецкія воіны нашых дзён.

Але савецкія людзі ведаюць, што ў свеце яшчэ існуюць чорныя, злосьныя сілы, якія выношваюць бягзгледзя авантурыстычныя задумы. Гэтыя сілы ўсё яшчэ раздуваюць тлеючыя вугалкі вайны. Вось чаму савецкі народ клапаціцца аб магутнасці сваёй арміі, аб яе воінах, любіць іх. І армія адказнае яму пільнасцю пры ахове граніц. А што можа быць лепшай ўзнагародай савецкаму воіну, чым любоў свайго народа.

Такі народ і такая армія непераможныя!

В. ІГНАЦЬЕУ,
гвардыі генерал-маёр запasu.

Колькі з таго часу прайшло навішчочку праз школу струлавіччыка, «майстра залатых рукі» Сцяпана Бахмутова, знатнага фрэзероўшчыка краіны Героя Сацыялістычнай Працы Аляксандра Віташкевіча і многіх іншых наватараў вытворчасці! Подзвіг нараджаўся за подзвігам.

Рабочыя завода — людзі наватарскай думкі. Яны шукаюць і знаходзяць. Пачалі выклікаць на сацыялістычнае

спяборніцтва не толькі адзін аднаго, але і змена змену і г. д. А пэтым пачалі спаборнічаць за права называцца зменай камуністычнай працы.

І поспех прыйшоў. Змене, з якой пасябраваў артылерысты, першай на заводзе прысвоілі званне камуністычнай. Тут людзі заўсёды перавыконваюць свае дабраўныя нормы, працуюць сапраўды камуністычнаму.

П. ГАУРЫЛАУ,
Герой Савецкага
Саюза

НЯХАЙ ЗАЎЖДЫ ЗЗЯЕ

Напярэдняні дні Савецкай Арміі ў Мінск разам з іншымі ўдзельнікамі абароны Брэсцкай крэпасці прыехаў маёр Пётр Міхайлавіч Гаўрылаў. Гэты чалавек, пераход мужнасцю якога схіліліся нават фашысты, прайшоў цяжкі, складаны і гераічны жыццёвы шлях. Савецкі ўрад высока адзначыў подзвігі Гаўрылава. Яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза, ён ўзнагароджаны двума ордэнамі Леніна. У 1958 г. Гаўрылаў быў выбраны дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. Ніжэй мы змяшчам яго артыкул, напісаны па просьбе рэдакцыі.

МНОГА слаўных старонак у гісторыю Вялікай Айчынай вайны ўпісалі сваімі подзвігамі савецкія людзі. І ярчайшая з іх — гераічная абарона Брэсцкай крэпасці.

Раніцай 22 чэрвеня 1941 года я знаходзіўся ў крэпасці. Сотні фашысцкіх бамбардзіроўшчыкаў скінулі свой смеротны груз на мірны горад. А потым пайшлі ў атаку фашысцкія танкі і пяхота. Мне ўспамінаюцца мёртвыя, акрываўленыя дзеці, якія прыцкаліся да мёртвых маці. Мне ўспамінаюцца сотні забітых маладых, вясёлых жанчынрадасных людзей, якія былі маімі падначаленымі і таварышамі па службе.

Завыш месца, днём і ноччу, супраціўлялася наша Брэсцкая крэпасць ворагу. Але і потым, калі арганізаванае супраціўленне яе гераічных абаронцаў было зломлена, яшчэ амаль месца працягвалася барацьба герояў-адаіночак. У тыя грозныя дні ў апаленых узрывамі руінах мы вялі баі за мір і шчасце нашай Радзімы і ўсяго чалавецтва.

29 чэрвеня гітлераўскае камандаванне прад'явіла нам

па радыё ультыматум: «Супраціўленне бескарысна. Здавайцеся, выкідайце белы флаг. На роздум гадзіна — інакш змяцём вас з твару зямлі!».

Абстаўка была вельмі складаная. Мы ўжо многіх страцілі, не хапала прадуктаў. У самыя цяжкія хвіліны мы вышмылі правесці ва ўсходнім форце адкрыты партыйны сход. На яго прыйшлі камсамольцы і беспартыйныя — усе, хто мог трымаць у руках зброю і змагання.

Камуністы аднадушна заявілі: «Памрэм, але не здадзімся!» Мы пакляліся змаганьня з фашыстамі да апошняга дыхання, пакулі у кожнага з нас б'ецца сэрца. На гэтым жа сходзе мы аднадушна прынялі ў партыю камандзіра роты Сцяпана Церахава, сержанта Радзіёна Семенука, байцель Марка Піскуна, ваенфельдчара Паску Абакумава і многіх іншых таварышоў, якія даказалі сваю вернасць Радзіме ў бою.

Не паспеў яшчэ скончыцца сход, як быў дадзены сігнал: «У рушж!» Гітлераўцы зноў пайшлі ў атаку, і

мы кінуліся да сваіх баявых месцаў — да амбразур і байніц у сценах крэпасці і вежаў.

У бастыёнах крэпасці, у фортавых казармах і да пачатку часу захаваліся хвалючыя надпісы герояў, якія стаялі тут насмерць: «Нас было тое масквічоў; Жануцьеў, Сцяпанчыкаў; Івануцьеў. Далі клятву, адсюль не выйдзем, ліпень 1941 года».

А ніжэй напісана: «Жунцьеў. Сцяпанчыкаў загінулі. Апошняя граната, але жывым не дамся. Таварышы, адпомсціце за нас!».

Вось другі надпіс: «Я паміраю, але не здаюся. Бывай. Радзіма! 20 ліпеня 1941 года».

У мяне было пяць гранатлімонак. Я прыняў няроўны бой, у якім быў паранены і кантужаны. У беспрытомнасці мяне захапілі немцы ў палон. Гэта здарылася 23 ліпеня, на 32-гі дзень вайны.

Нельга забыць і жудаснага, кашмарнага, нечалавечага палону.

Невыносная катаржняя работа ў няволі, здзекі, голад, холад, адабралі ў нас тысячы ні ў чым не вынаватых, дарагіх нам савецкіх людзей.

Удзельнікі абароны П. М. Гаўрылаў (справа) і беларускі пісьменнік Плесхача праглядаюць карэспандэнцыю.

ГЕРОЙ ЖЫЎ У ДАКУДАВЕ

Да пачатку Вялікай Айчыннай вайны Міша Кушал з бацькамі жыў у Дакудаве. Тут ён вучыўся ў школе. Неўзабаве перад вайной уступіў у рады Ленінскага камсамола.

Мішу ішоў пятнаццаты год, калі пачалася вайна. Фашысты з першых жа дзён пачалі гойсаць па хатах, вышукваючы савецкіх актывістаў, камсамольцаў.

Міша спачатку хаваўся дома, а потым у суседніх вёсках у сваякоў.

Але ж і там ён не сядзеў склашчы рукі. Збіраў зброю. Ён рыхтаваўся да суровай барацьбы з ворагамі.

Неўзабаве Міхаіл Кушал даведаўся, што камсамольцы вёскі Дроздава Фёдар Курылаў, Васіль і Іван Куэла арганізавалі падпольную камсамольскую групу.

Праз некаторы час з падпольнай камсамольскай групы быў створан першы партызанскі атрад.

Партызаны часта прыходзілі ў вёску. Тут і сустрэўся з ім Міша. У лесе ён прыняў партызанскую прысягу і атрымаў баявую зброю, стаў разведчыкам.

Першае, што было даражана Мішу, гэта высачыць, чым займаюцца карнікі з дакудаўскай камандатуры. Малады разведчык па-баявому справіўся з гэтым заданнем. Ён дазнаўся, што пачалі ў камандатуры ніхто не спіць. Усе ся-

дзяць каля кулямэтаў — баяцца партызан. Удзень кладуцца спаць і толькі аднаго пакідаюць на варце. Аб гэтым дала ведаць ён камандаванню атрада. Выранылі напасці на паліцэйскі ўчастак удзень. Так і зрабілі. За адну гадзіну ўчастак быў поўнасю ліквідаван, а фашысцкі камандант трапіў у палон.

Шмат разоў Міша Кушал хадзіў на баявыя заданні, у разведку. Аднойчы партызаны, што

вярталіся з задання, трапілі ў засаду. Пачалася перастрэлка. У ворага перавага ў сіле. Партызанам трэба было адыходзіць.

Лёс сваіх таварышаў вырашыў Міша. Яго сакалінае вока заўважыла ў цемры сідуэт нейкай будыніны. Гэта была хата, якую пакінулі хутаране. Міша цішком падпоўз да яе, ускочыў праз акно ў памяшканне і з аўтамата адкрыў адуль агонь. Увага фашыстаў была прыцягнута да ха-

ты. А тым часам партызаны свабодна адыйшлі. Да самага ранку ішла перастрэлка. Калі займалася на зорак, фашысты прапанавалі партызанам здацца. Яны і не ведалі, што ў хаце засеў адзін юнак.

Так і не ўдалося гітлераўцам узяць жывым юнага героя. Яны падпалі дом. У агні загінуў камсамалец — партызан Міхаіл Кушал.

І. ЛЕШАНЮК.
Гродзенская вобл.

НА ВОСТРАВЕ ЗЫСЛАЎ

Ціхі, мірны астравок Зыслаў стаў у гады Вялікай Айчыннай вайны родным домам для смелых, адданых сваёй Радзіме савецкіх людзей. Тут пад кіраўніцтвам Мінскага падпольнага абкома партыі фарміраваліся першыя партызанскія атрады, тут нямецка-фашысцкія захопнікі адчулі сілу народнага гневу.

Шуміць сасновы бор. За ім пачынаюцца шырокія палі. У цэнтры вострава — прыгожы гарадок. Дабротныя дамы, школы, фельчарска-акушэрска пункт, вытворчы памяшканні, правяды высакавольтавых электраліній. Бягуць машыны, грузжаныя збожжам, будаўнічымі матэрыяламі. На востраве Зыслаў — аддзяленне саўгаса «Гарадзячыцкі».

Разбураны зямлянкі і акопы, заарана плячоўка былога партызанскага аэрадрома. Але гады вайны не забываюцца. Аб іх напамінае абеліск-помнік героям, якія загінулі, абараняючы сваю Радзіму. Калі дзеці ідуць у школу, або ў лес на маліну, яны заўсёды спыняюцца ля абеліска, углядаюцца ў яго, спрабуюць уявіць, што адбылася тут 20 гадоў назад.

Баі грымелі далёка на ўсходзе, а ў тыле немцам не было спакою. Па ўсёй Беларусі дзейнічалі партызанскія атрады. Яны грамілі ворага, пусквалі пад адхон паязды, нападвалі на фашысцкія гарнізоны. З кожным днём

барацьба народных месціцаў набывала ўсё больш актыўны характар. І востраў Зыслаў ператварыўся ў своеасаблівы штаб кіраўніцтва партызанскай барацьбы.

У верасні 1942 года пад самым носам у гітлераўцаў пачаў дзейнічаць аэрадром. З Вялікай зямлі сюды прыбывалі каштоўныя грузы: зброя, медыкаменты, пісьмы, пасылкі. А з вострава самалёты ўвозілі раненых, дзяцей, старых. Насельніцтва акупіраваных раёнаў Беларусі пасылала на Вялікую зям-

лю сабраныя каштоўнасці — залатыя і срэбраныя рэчы, залатыя манеты, савецкія грашовыя знакі. Усё гэта, захаванае ад нямецкіх бандытаў, было вынята з тайнікоў і аддана на абарону Радзімы.

Даўно адгрымелі баі. Змяніў сваё аблічча востраў. Зацягнуліся смалой раны на накалечаных асколкамі соннах і елках. Гучаць тут цяпер вясёлыя песні, кіпіць радаснае жыццё. Але ніколі не забудзе народ сваіх сыноў, якія загінулі за тое, каб пачаць жыццё было на востраве Зыслаў і ва ўсёй вялікай нашай краіне.

В. БЫЧОК.

ТАКІ ўжо ён ЧАЛАВЕК

Батальён старшага лейтэнанта Мікалая Лагуна атрымаў адназначнае баявое заданне. На адным з участкаў Сандамірскага плацдарма, за Віслай, трэба было правесці разведку боем умацаваных пазіцый ворага, удакладніць яго сілы і агнявыя кропкі, размініраваць праходы для наступачых падраздзяленняў. І вось ужо група сапернаў размініравала праход, і салдаты кінуліся ў атаку. Мікалай Лагун, як заўсёды быў уперадзе. І раптам побач упаў фашысцкі снарад...

Мікалай апытомнеў толькі на трэціх суткі ў шпіталі. Паспрабаваў паварушыць правай рукой — не слухаецца, хацеў узяць другую — дарэмна.

— Што са мной? — спытаў ён у медсястры.

— Усё добра, — адказала дзяўчына, адводзячы ў бок вочы.

А праз некаторы час яму ампутавалі абедзве рукі. Пасля лячэння Лагун вярнуўся дамоў. Дзяржава прызначыла яму пенсію. Толькі не такі характар у камуніста, каб сядзець без справы. Мясцовы налгас быў разбуран, не хапала людзей. І Лагун пайшоў у райком партыі, папрасіў накіраваць яго ў гэту гаспадарку на любую работу.

Так Мікалай Іванавіч стаў членам сельгасарцелі «Беларусь» Любанскага раёна, яму даручылі кіраваць развіццём камісіяў. Вельмі хутка ён заваяваў вялікі аўтарытэт. Да яго сталі звяртацца за парадамі ў любых складаных выпадках. Вось чаму яго потым налгаснікі выбралі намеснікам старшыні сельскага Савета і старшынёй нацы ўзаемадапамогі. А ў мінулым годзе камуністы налгаса выбралі Мікалая Іванавіча і сакратаром парткома. І з усімі гэтымі справамі Мікалай Лагун спраўляецца з гонарам, робіць так, каб людзям жылося лепей. Такі ўжо ён савецкі чалавек.

В. ВАСІЛЬЕВ.

П. БРОўКА.

Я ВЫСПУ ВЕДАЮ МІЖ БОРУ

Я выпсу ведаю між бору. Што нам казала ўсім: жывай! Яна ў вайну была між мора Слэз паднявольных і крыві. На высце гаманілі сосны, Яе вартуючы спакой, Там кожны жыў душой

высокай. Каго ні возьмець, дык героя. У сэрцах многіх выспа тая, Бо зберагла ад мік і куль. Цяпер, калі сыноў гучае, Ляціць ёй водзук адусоль — Ад скрыжаванай гукай адуці, З далік, дзе нібы і радзі! Здаецца, што ў навек паснулі, —

Ей адсукваюцца заўжды. Калі ў агні жыла краіна, За здзек агнем б'ючы ў адказ, Была тут кожная яліна Хацінаю ў той горкі час.

Адсюль ішлі на бой няспынна Па ўсіх дарогах і шляхах, Сама ж яна, нібы цвярдзіна, Наводзіла на катаў страх.

Калі ж у громе залпаў, спеваў Скідалі ланцугі пал. Адсюль, здавалася, і дрэвы Наісустрач воінам ішлі.

Нямала выспа ўгадывала У тых грозных гады, А што ў наш час яна спазнала, Ніхто ў згадаць не мог тады.

Угору глянеш — дзіўна, любя, З-пад неба касманайта чуць, А поблізу кладуцца трубы, Шляхамі дружбы што завуць.

І самалёты, быццам гусі, Лятуць над сеткай правадой. Такіх шмат высп у Беларусі, На іх жа — безліч аганькоў.

Голас Радзімы
№ 15—16 (800—801)

З ВЯЛІКАЙ радасцю, з пачуццём глыбокай любові і ўдзянасці сустракалі працоўныя Савецкай Беларусі сваіх вызваліцеляў — воінаў гераічнай Савецкай Арміі. Праз дым і агонь франтавых баёў прыйшлі яны на дапамогу беларускаму народу ў цяжкі для яго час.

Успамінаюцца тыя дні... 2-га ліпеня 1944 года пасля вызвалення горада Слуцка адбыўся мітынг. На ім прысутнічалі партызаны, воіны, якія вызвалілі горад, і мясцовыя жыхары. Яны дзякавалі сваёй вызваліцельніцы Савецкай Арміі і абяцалі аддаць усе свае сілы і энергію аднаўленню разбуранай фашыстамі гаспадаркі.

Цёплая была сустрэча перадавых падраздзяленняў Н-скага стралковага палка з жыхарамі вёскі Старыя Ляды. Як толькі гітлераўцы былі выбіты з гэтага насе-

СУСТРЭЧА З СЫНАМІ

ленага пункта, дзесяткі мужчын і жанчын з дзясцімі выйшлі з суседняга лесу. Уперадзе ішоў стары сялянін Кудраваты. Ён нёс разгорнуты чырвоны сцяг, які захоўваў усе гады фашысцкай акупацыі.

З чырвоным сцягам сустракалі савецкіх воінаў і жыхары вёскі Складывава Круглянскага раёна Магілёўскай вобласці.

Незабытая сустрэча з воінамі адбылася ў вёсцы Забалоце Глускага раёна. Жанчыны, старыя і дзеці са слязамі радасці абдымалі савецкіх байцоў. Камандзіру палка палкоўніку Іткулаву і яго салдатам жыхары вёскі па старадаўняму народнаму звычайу паднеслі хлеб і соль. Тут жа на вуліцы адбыўся мітынг. Сяляне К. С. Калад-шын, З. М. Гаварунская і іншыя, якія выступілі на мітынг, расказалі байцам і афіцэрам аб жахах фашысцкай акупацыі.

У вёсцы Смолка Магілёўскай вобласці насустрач байцам з лесу выйшла 70-гадовая старая Марта Мязеніна з трыма малымі ўнукамі. Яна 8 месяцаў не была ў роднай вёсцы, ха-

ваючыся ад фашыстаў у лесе.

Воін-беларус з сята Сярэдняга Рудня Петрыкаўскага раёна сержант Васіль Кор сярод выратаваных сустрэў сваю маці Надзежду Анікеёўну. Неперадавальнай была гэта сустрэча. Са слязамі на вачах расказала маці свайму сыну і яго таварышам, што зрабілі фашысты з іх роднай вёскай: — Вёска наша цалкам разграблена немцамі, моладзь адправілі ў Германію. Перад адступленнем немцы сагналі ў хлеў 70 чалавек і падпалі яго. Тых, хто імкнуўся выскачыць з палаючага хлева, нямецкія салдаты расстрэльвалі з аўтаматаў.

У ходзе імклівага наступлення Савецкай Арміі, калі нашы войскі, вызваляючы тэрыторыю Беларусі, падыходзілі да таго або іншага населенага пункта, мясцовыя жыхары імкнуліся ўсімі сіламі і сродкамі дапамагчы сваім вызваліцелям у паспяховым прасоўванні ўперад.

Насельніцтва Беларусі ні на адзін дзень не траціла ўпэўненасці ў перамозе Савецкай Арміі. Усе тры гады фашысцкай акупацыі яно жыло гэтай верай і змагалася за сваё вызваленне.

В. І. ЛЕМАШОНАК,
старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі партыі ЦК КПБ.

СОНЦА

Многа народу, галоўным чынам, безабаронных жанчын, дзяцей, старых, а таксама палонных салдат і афіцэраў было знішчана, спалена ў крэматорыях Майданека, Асвенціма, Бухенаальда, Славута і ў іншых гітлераўскіх канцлагерах.

Толькі ў маі 1945 года я атрымаў свабоду і вярнуўся на Радзіму. І вось, калі ўспамінаеш усё гэта, узнікае пытанне: Каму ж патрэбна вайна? Ці яна патрэбна маці і жонкам, у якіх дзеці і мужы загінулі на вайне, былі закатаваны і забіты фашыстамі? Вядома, не! Ці вайна патрэбна нашым дзецям, якія страцілі ў баях за Радзіму бацькаў і маці? Вядома, не!

Савецкі народ, будуючы і абараняючы сваю родную сацыялістычную дзяржаву, не раз паказваў розум і сілу. І калі раптам імперыялістычныя цемрашалы разважыць новую вайну, дык няхай скардзяцца на сябе! У нас ёсць чым абараніць Радзіму, ёсць каму нанесці саружальны ўдар па імперыялістычным агрэсарам. Няхай ведаюць усе, што, хто пачне вайну, той сам і загіне ў яе полімі!

БЕЛАРУСКАЯ ФІЛАЛОГІЯ Ў ВАРШАЎСКИМ УНІВЕРСІТЭЦЕ

КУЛЬТУРА
МАСТАЦТВА

Калі восем гадоў назад, у 1956 годзе, сенат (вучоны савет) Варшаўскага ўніверсітэта прыняў рашэнне аб стварэнні кафедры беларускай філалогіі, гэта справа здавалася мала рэальнай. Заяў ад будучых студэнтаў, праўда, было пададзена нямала, знайшлося памішканне і нават зародкі бібліятэкі, але не было ні выкладчыкаў, ні навуковых работнікаў. Успамінаючы той час, арганізатар новай кафедры — прафесар Антаніна Абрэмбская-Яблонская — гаворыць:

— У нас, уласна кажучы, не было ніякіх узораў. Навучальная праграма ў Беларусі мае, вядома, крыху іншы характар, а ў Польшчы ні адзін з універсітэтаў не меў кафедры беларускай філалогіі. На дапамогу нам прыйшлі супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Інстытута мовазнаўства Беларускай Акадэміі навук.

Чатыры гады на кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта лекцыі чыталі мінскія таварышы. Першыя два гады з Мінска ў Варшаву «пад'язджалі» В. Тарасаў і М. Бірыла — выкладчыкі беларускай мовы і літаратуры. Пабывалі ў нас і іншыя беларускія вучоныя. Студэнты беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта праслухалі ў 1960 годзе лекцыі прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта М. Ларчанкі.

Так пачыналася работа кафедры. Першыя студэнты, у асноўным беларусы з усходніх раёнаў Польшчы, уключыліся ў пяцігадовы ўніверсітэцкі курс навучання.

Навуковымі работнікамі кафедры беларускай філа-

логіі кіруе вопытны педагог, шматгадовы навуковы работнік Варшаўскага ўніверсітэта прафесар Антаніна Абрэмбская-Яблонская. Яна ж загадвае і аддзяленнем беларускай філалогіі Інстытута славяназнаўства Польскай Акадэміі навук. Абедзве ўстановы цесна супрацоўнічаюць адна з адной.

Уся навучальная праграма будзеца ў адпаведнасці з той мэтай, з якой стваралася і сама кафедра беларускай філалогіі, — з мэтай падрыхтоўкі высокакваліфікаваных настаўніцкіх кадраў для беларускіх школ у Польшчы.

Усе студэнты праходзяць абавязковую практыку ў беларускіх школах. Ход і вынікі гэтай практыкі, як правіла, сведчаць аб высокім узроўні навучання.

Да мінулага года дваццаць пяць выпускнікоў атрымалі званні магістра, паспяхова абараніўшы свае дыпломныя работы. Дваццаць з іх прысваілі свае дыпломныя работы пытаннем беларускай літаратуры, пяцёра выбралі тэмы з беларускага мовазнаўства.

Самым вялікім сваім паспехам прафесар Абрэмбская лічыць той факт, што ўжо тры супрацоўнікі кафедры — Смукло, Баршчэўскі і Урублеўскі паспяхова працуюць над кандыдацкімі дысертацыямі.

Кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта падтрымлівае цесную сувязь з Беларускім дзяржаўным ўніверсітэтам, Мінскім педагагічным інстытутам і Беларускай Акадэміяй навук. Варшаўская кафедра набывае з кожным годам усё большую вагу, становячыся раўнапраўным партнёрам у

гэтым супрацоўніцтве.

Бясспрэчна, самай важнай працай, якую ажыццявілі супольна варшаўскія і мінскія вучоныя, з'яўляецца работа над складаннем і падрыхтоўкай да выдання слоўнікаў — польска-беларускага і беларуска-польскага. Першая частка працы ўжо гатова. Кіравалі гэтай работай Абрэмбская і Бірыла. Пачата падрыхтоўка да выдання другой часткі слоўнікаў. Аўтары гэтай велізарнай працы з польскага боку — А. Абрэмбская і А. Смукло; з савецкага — М. Суднік і М. Лобан.

Работа варшаўскай кафедры беларускай філалогіі выклікала вялікую цікавасць у іншых універсітэтах. Услед за Варшаўскім ўніверсітэтам над стварэннем такіх кафедраў пачалі задумвацца ў Празе і Заграбе.

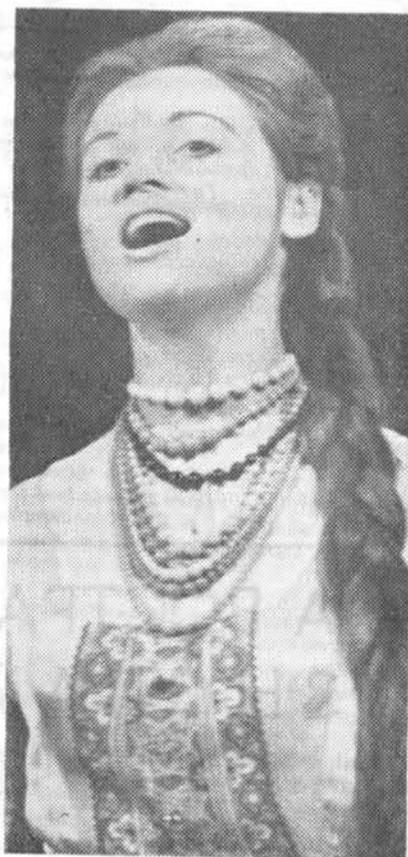
Г. УЖЫЦКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ:

Справа — актыўная удзельніца мастацкай самадзейнасці Брэсцкага дыянавога камбіната прадзільшчыца Вольга Шутава.

Унізе — спектакль па п'есе А. Астроўскага «Бяздонне» ў пастаноўцы народнага тэатра дома культуры Мінскага трактарнага завода. Злева направа: тэрміст ліцейнага цэха Г. Пушквіч у ролі Бараўцова Луды Кузьміча; фрэзерушчык завода В. Кавалёў у ролі Кісельнікава Кірылы Піліпавіча; вучаніца С. Сачыўка ў ролі Лізы; дыспетчар навальскага цэха А. Крамарэнка ў ролі Кісельнікавай Анны Усцінай.

Старонкі з дзённіка

Алесь ШАШКОЎ

... Аб гэтым цяжка гаварыць. Яшчэ цяжэй аб гэтым пісаць.

Да болю цяжка сядзець за рабочым сталом, на якім ляжыць няскончаная кніга аб мірнай працы і каханні людзей і — пісаць аб вайне, аб спаленых гарадах аб знявечаных і забітых людзях...

Але аб гэтым трэба гаварыць, трэба пісаць! Гаварыць і пісаць. Пакуль смертаносны кашаль гармат не заглушыў чалавечага голасу.

А ён можа заглушыць. «Шалёныя» ўпарта цягнуцца да зброі, клічуць да новай бойні. Іскры новай вайны адна за другой успыхваюць у розных кутках планеты, штохвілінна пагражаючы распаліць яшчэ адзін сусветны пажар.

А ці ж можна забыць жахі мінулай вайны? Няхай напамінь аб іх гэтыя старонкі з дзённіка былога салдата.

НЕДАПЕТАЯ ПЕСНЯ

Яго мы ўзялі на Віцебшчыне, на ўзлесьці. Быў сонечны ранак з першым кастрычніцкім марозцам. А фронт, зусім яшчэ ім нязведаны, быў так далёка ад гэтага лесу, шчодро пазалочанага восенню і сонцам, што ён хадзіў па арэшніку і спяваў. Уголос. Прыгожа. І песню прыгожую. Пра рэчку, якую аздобілі яркія зоркі, пра дзяўчыну, вочы якой прыгажэй за гэтыя зоркі. Зараз дзяўчына прыйдзе на бераг ракі, і ён убачыць гэтыя вочы, блізка, побач...

І раптам ён анямеў. Недапетая песня замерла на яго вуснах. Ён убачыў нас. І аўтаматы. Халодныя дзіркі іх тупарылых ствалоў глядзелі яго проста ў твар.

Мы адвалялі яго ў лес і дапытвалі. Наш палонны ведаў мала, а тое, што ведаў — расказаў. Расказаў, бо быў дрэнны салдат, бо быў простым земляробам, якога схпілі ад плуга і прывезлі сюды, на Усходні фронт, пакараць чужыя землі.

Ён паказваў нам рукі, шурпатыя, як тое лісце арэшніку, што хвіліну назад яны мацалі з надзеяй адшукаць смачны беларускі арэх. Ён паказваў нам фатаграфію прыгожай дзяўчыны ў проценькай суценцы. У яе, напэўна, таксама былі шурпатыя рукі. Ад працы. Паказваў нам картку маці, старэнкай, са зморшчынкамі на хрысьце твары, які зведваў, мусіць, нямала пакут. А мы...

Мы дапыталі яго і... расстралялі. Расстралялі, бо ўзяць з сабой не маглі: мы былі ў глыбокім тыле ворага, вораг цікаваў нас паўсюдна, і сам ён быў вораг — салдат арміі фашыстаў. Адпусціць яго — азначала выдаць сябе, сарваць баявое заданне, здрадзіць.

На здраду ніхто з нас не быў здатны, і мы зрабілі так, як гэтага патрабаваў жорсткі, няўмольны закон вайны.

А потым, пасля, на вачах многіх з нас туманіліся слёзы. Нам шкада было яго мазолістых рук, якія маглі б шмат яшчэ зрабіць на карысць сабе і людзям. Нам шкада было яго маці, твар

якой неўзабаве пастарэе яшчэ больш. Нам шкада было яго недапетай песні і той дзяўчыны з вачыма-зоркамі, якой больш так і не пачуць яго голасу...

Мы доўга ўспаміналі яго, маладога немца з рукамі рабочага. Часта, сабраўшыся гуртам у сырой франтавой зямлянцы, па-салдацку проста абураліся:

— Да якога ж часу будуць людзі развязваць крывавае войны, каб затым забіваць адзін аднаго, падпарадкоўваючыся іх страшным законам, якія не ўспрымаюцца ні чалавечым розумам, ні — тым больш — сэрцам?..

СЭРЦА САЛДАТА

Наша гвардзейская механізаваная брыгада штурмавала адзін з буйных гарадоў Усходняй Прусіі — Прэйсіш-Эйлау. У горадзе быў моцны гарнізон. Тут размяшчалася эсэсаўская афіцэрская школа. Апрача таго, сюды сцяклося нямала пашматаных часцей з ліку тых, што адступалі пад сакрушальнымі ўдарамі 2-га Беларускага фронту.

Закіпелі жорсткія вулічныя баі. Сотні гарадскіх камяніц былі ператвораны гітлераўцамі ў крэпасці, праз шматлікія байніцы якіх білі кулямёты і скарастрэльныя гарматы. У некаторых дварах хаваліся танкі і бронетранспарты. Яны выляталі на пляччы і вуліцы нечакана і нярэдка прымушалі нашых аўтаматчыкаў адступаць.

Бой зацягнуўся. Патух пахмуры лютаўскі дзень. Наставала чорная ноч.

Карыстаючыся цемрай, фашысты пачалі спешна падво-

зіць у горад свежыя сілы. Камандаванню нашай брыгады трэба было прымаць неадкладныя меры.

У рэзерве стаяў полк цяжкіх самаходных гармат, брыгада сярэдніх танкаў і некалькі артылерыйскіх дывізіёнаў. Улічыўшы, што ў горадзе засталася шмат мірных жыхароў, камандзір брыгады не ўводзіў у бой гэтыя магутныя агнявыя сродкі.

Выслушаўшы рапартаў камандзіраў батальёнаў аб ходзе бою, палкоўнік нейкі час сядзеў моўчкі, потым загадаў:

— Прапануйце гарнізону капітуляцыю. Устанавіце на дамах рэпрадуктары і растлумачце немцам, што іх супраціўленне марнае. Яно прынясе толькі непатрэбныя ахвяры як сярод салдат, так і сярод насельніцтва. — Падумаўшы, ён з горьчучу дадаў: — Няўжо ім не шкада сваіх жонак і дзяцей?!

Але фашысты засталіся глухімі да голасу чулага сэрца савецкага камандзіра. Больш таго, яны самі першымі адкрылі шалёны артылерыйскі агонь спачатку па рэпрадуктарах, а затым — па дамах, што ўжо былі ў руках нашых воінаў.

Прыкусіўшы ніжнюю губу, палкоўнік нейкі час моўчкі слухаў, як нарастае артылерыйская кананада, нарэшце, загадаў:

— Увесці ў бой артылерыю і танкі.

...Праз дзесяць мінут горад гарэў.

Мы былі ўжо ў цэнтры яго, калі адзін з байцоў, што ляжаў са мною побач, нечакана крыкнуў:

— Таварыш камандзір! Глядзіце!

— Што такое? — насцярожыўся я.

— Вунь на той дом глядзіце, што насупраць нас. Бачыце балкон на чацвёртым паверсе?

Я ўзняў галаву і акамянеў. На балконе дома, які гарэў ад верху да нізу, мітусілася жанчына з дзіцем на руках. За яе спіной, у пакоях, бусавала полымя. Часам язікі яго прарываліся праз шчыліны ў дзвярах і вогненнымі вужакамі круціліся па балконе, нібы шукалі сваю ахвяру.

— За мной! — крыкнуў я, але спазніўся. Аглушальна ляскаючы гусеніцамі, паўз нас пранёсся танк «Т-34». Вось ён перасек плошчу і віляючы з боку ў бок, ратуецца ад снарадаў, што паляцелі ў яго з гітлераўскай абароны, падкаціў да палаючага дома. Момент, і на ярка асветленай вуліцы выраслі тры чалавекі ў шлемафонах. У іх руках была распасцёртая плашчпалатка.

— Кідайся! Скачы! Кіндэр і сама шпрынген! — перамагаючы грукат бою, узмыў звонкі малады голас.

Жанчына на балконе на нейкі момант скамянела. Перагнуўшыся праз агарожу, яна глядзела ўніз на чужых ёй людзей, што нешта патрабавалі ад яе. Потым...

Калі мы падбеглі да пад'езда палаючага дома, жанчына ўжо сядзела за мураваным выступам. На яе каленях варушылася дзіця. А побач, распасцёршыся на акрываўленых камянях, ляжаў малады танкіст. Жанчына і дзіця плакалі, а танкіст ляжаў нерухомы і вачыма, якія застылі назаўсёды, глядзеў у чужое неба, залітае водбліскам пажару...

Хто не ведае пра Саўку і Грышку, пра тое, як яны ладзілі дуду і сваім граннем весялілі людзей.

Але я хачу расказаць пра Саўку і Грышку на эміграцыі. Не музыкай сваёй яны славяцца.

Жыве гэта пара на Брытанскіх астравах. Дудзяць хоць і не ва унісон, але тую ж самую абрыдлую ўсім, непраўдзівую песню. Нягледзячы на тое, што гэтыя музыкі праславіліся адной песняй, я думаю расказаць пра іх паасобку.

Пачнём з Саўкі. Саўка як Саўка, як і большасць Саўкаў на зямлі. Мае рукі, мае ногі. Ніводнай з гэтых канечнасцей ён не страціў, бо ў час Айчынай вайны ён так круціўся, што выкруціўся ад фронту і ўсялякай барацьбы з фашызмам. Гэты чалавечак нават галаву мае. Шкада толькі, што не выкарыстоўвае яе па прызначэнню.

Мой Саўка — крыху музыкальны чалавек. У дуду ён не дудзіць. Яго поспех у музыцы вянецца тым, што сям-так дзвінкае на балалайцы, прыпяваючы «Кірпичыкі» і «Сербіяночку». Але калі пісьмо маці сваёй на Радзіму піша, тут наш Саўка так разыходзіцца, што з камяністага ўзгорка залатая гара атрымоўваецца, брудная рачулка, вада якой на мыццё падлогі не прыгодная, змяняецца ў раку малака і мёду. Цешыць Саўка маці, чыркаючы ў сваім пісьме, як жывецца яму «весело и волготно» на зялёных астравах Брытанскіх. Выхваляецца ў пісьмах, што жаніўся не абы на кім, а на «дочеры помещика».

Каб пераканаць родных на Радзіме, што ён у дастатку жыве, Саўка шле матулі пасылкі з сітчыкам ды панчошкамі. У большасці на сітчык націскае. Для гэтага ён працуе больш 90 гаўдін у тыдзень.

Жонку сваю з «панскага роду» Саўка ад працы не адвучае. Нават у начную змену яна працуе. Так што яны рэдка калі сустракаюцца. Свой заробак яна, напэўна, заганяе туды ж, куды і яе каханы Савушка, бо калі ні спаткаеш, яна ўбрана ў той самы гарнітурчык ці тую ж самую сукенку, што даўно прасяца на пенсію. Сам Саўка і зімой і ўлетку носіць адну і тую ж жакетку, ды яшчэ світарок, што жонка звязала, з плеч не здымае. Дзеткі на панічоў не падобны. Словам, як кажучы палякі пра такіх галапятаў паноў: хоць грошай не маю, але гонар ёсць.

Грышка таксама на тую панскую хваробу хварэе. Чалавек ён хоць і стары, але вяртлявы. У яго, як кажучы, і таўкачом у ступе не пападзешся. А брахун... Сёння ён царскі генерал, заўтра — казацкі атаман, а на другі дзень альбо нават у той самы дзень, ён ужо польскі князь і г. д.

Любіць «его превосходительство» яснавельможны «пан Георг» сыграць вялікага філантропа. Спісаўся гэты гора-філантроп з жанчынаю ў Польшчы. Панапісаў ёй усялякіх падружоўленых расказаў і абяцанкаў. Прыехала баба ў Грышкавы «харомы», глянула на яго «багацце». Войкнула. Назад, кажэ, хачу ехаць. Але як? Білет у яе толькі

ў адзін канец. Назад няма за што купіць. Хочаш не хочаш, а жыві з «князем» у яго «замку», праўдзівей, пад замком.

Не ведаю, што ён ёй нагаварыў, чаго наабяцаў, але старая нават дачку зманіла да сябе. У народнай Польшчы тая вучылася, марыла доктарам стаць. Прыехала на чужыну — ані вучобы, ані працы. Выбірай дзяўчына: альбо замуж выходзь за каго чужога, некаханана і нязнанана, альбо пазычай грошы на білет ды дадому — у край свой родны, у жыццё.

Прышлося нашаму «дабрадзею» нават ложка прадаць, каб грошы сабраць на білет дзяўчыне. І паехала, і на доктара вывучылася, і замуж выйшла. Кажэ, вельмі рада, што гэта яе «воцаад-крываючае» падарожжа здарылася ўлетку, у час канікул, так што не змарнавала школьнага часу. Гора-атаман «генерал-князь» жыве ўжо адзін, бо і маці вярнулася ў Польшчу да свае дачушкі няньчыць унукаў. Спіць «яснавельможны пан» на падлозе (ложка яшчэ не купіў), як валацуга.

Колькі яшчэ такіх савак і грышак жыве на эміграцыі, я не ведаю, але мне і другім эмігрантам, што сустракаюць гэтых двух, так абрыдла слухаць пра іхняе шляхецкае мінулае і панскае сучаснае!

Да чаго ж смешныя і жалю вартыя гэтыя галапятаў паны!

Англія.

Міхась РОДНЫ.

ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕРАВАРОТ У ГАБОНЕ

18 лютага ўзброеныя сілы Габона зрабілі дзяржаўны пераварот. Імі захоплены будынкі тэлеграфа, радыёстанцыі, а таксама акружана рэзідэнцыя ўрада. Згодна з паведамленнем агенцтва

Франс Прэс, радыё Габона аб'явіла, што прэзідэнт Леон Мба арыштаваны. Па другіх паведамленнях, Леон Мба сам падаў у адстаўку. Аэрадром Лібрэвіля — сталіцы Габона — закрыт.

СУД НАД РУБІ ПАЧАЎСЯ

Эсэсаўскі кат прыцягнуты да адказнасці
СУМНАЯ СТАТЫСТЫКА

Абвінаваўцам на судзе выступае акружны пракурор Даласа Генры Уэйд. За трыццаць год знаходжання на гэтай пасадзе ён адправіў на электрычнае крэсла 24 чалавекі. Уэйд патрабуе для Рубі пакарэння смерцю.

На судзе прысутнічаюць каля 400 амерыканскіх і замежных карэспандэнтаў.

ПАДЗЕІ Ў ДАЛАСЕ

НЬЮ-ІОРК. У Даласе, дзе 22 лістапада мінулага года быў забіт прэзідэнт Кенедзі, пачаўся суд над Джэкам Рубі. Яму прад'яўлена абвінавачванне ў наўмысным забойстве Лі Освальда, якога лічаць відавочным забойцам Кенедзі.

Па сведчанню друку, галоўны абаронца Рубі адвакат Белі мае 70 памочнікаў, намаганні якіх накіраваны на тое, каб апраўдаць уладальніка начнога кабарэ Рубі. Абарона высунула ў апраўданне Рубі тэзіс, згодна з якім ён зрабіў злачынства ў момант «часовага вар'яцтва».

Судзіць Джэка Рубі суддзя Джо Браун. На яго рахунку ўжо 30 тысяч крымінальных спраў.

ШКОЛЫ ПЕРАПОУНЕНА

НЬЮ-ІОРК. Упраўленне асветы ЗША апублікавала даклад, у якім гаворыцца, што ў пачатку бягучага навучальнага года ў муніцыпальных школах не хапала 124 300 класных памяшканняў, г. зн. на 3 тысячы памяшканняў больш, чым у мінулым годзе.

ЁН КІРАВАЎ РАССТРЭЛАМІ У НАВАГРУДКУ

БОН. У заходнегерманскім горадзе Кіلف пачаўся судовы працэс па справе былога гауптштурмфюрэра СС Ганса Граальфа, які ў час вайны, па даных абвінавачвання, прымаў удзел у забойстве, па крайняй меры, 1 550 мірных грамадзян на часова акупіраванай гітлераўцамі тэрыторыі Савецкага Саюза.

Гэты кат, па яго ўласнаму прызнанню, камандаваў узводам СС, што ўваходзіў у склад 8-га карнага атрада, які выкарыстоўваўся для масавых расстрэлаў мірнага насельніцтва. Граальф на судзе прызнаў, што ён сам аддаваў загады і прымаў асабісты ўдзел у расстрэлах мірных жыхароў.

Адкрылася новая міжнародная лінія Масква — Алжыр. Яе працягласць больш за 4,5 тысячы кіламетраў. Савецкія лайнеры «ІЛ-18» будуць пераадольваць гэту адлегласць за 9 гаўдін 45 минут з пасадкай у Белградзе.

ДЛЯ РЭСПУБЛІКІ ГАНА

Інжынеры Дзяржаўнага інстытута па праектаванні прадпрыемстваў рыбнай прамысловасці прыступілі да складання рабочых чарцяжоў рыбапрацоўчага камбіната для Рэспублікі Гана.

ВІНІК КАТАСТРОФ

ПАРЫЖ. 10 227 забітых і 243 274 параненых — такі вынік аўтамабільных катастроф на дарогах Францыі за 1963 год. Паведамляе газета «Пары-прэс — Энтрансіжан».

ных жыхароў, у прыватнасці, у раёне беларускага горада Навагрудка.

Пасля таго, як па яго загаду ў раёне Навагрудка бы-

ло аднойчы расстрэляна каля 70 чалавек, гэты садыст уласнаручна дабіваў тых, хто яшчэ заставаўся ў жывых.

Сведка Штрохамер пацвердзіў, што ён бачыў, як Граальф сам расстрэльваў яўрэяў.

У сувязі з працэсам па справе Граальфа, а таксама працэсамі шэрагу іншых эсэсаўскіх карнікаў узнікае пытанне, чаму гэтыя забойцы, рукі якіх у крыві соцен і тысяч мірных жыхароў, на працягу 19 пасляваенных год маглі спакойна жыць у Заходняй Германіі.

Патрыёты зноў на радзіме

ГАВАНА. На Кубу вярнуліся сем кубінскіх рыбакоў, якіх незаконна затрымалі нядаўна ўлады ЗША ў час лоўлі рыбы ў міжнародных водах. Усе яны — навушчыцы рыбалавецкай школы «Вінторыя дэ Хірон», якія праходзілі на захопленых амерыканскімі піратамі суднах вытворчую працыву.

На прэс-канферэнцыі ў гаванскім марскім порце юныя патрыёты расказалі, што амерыканскія ўлады амаль штодзённа падвэргалі іх допытам, імінуліся запалохаць іх, прымушчы здраджыць радзіме і застацца ў ЗША. Яны паведамілі, што 29 іх старэйшых таварышаў, якія ўсё яшчэ знаходзіліся ў турме штата Фларыда, трымаюцца цвёрда і не падаюцца на прававацыі з боку турэмшчыкаў.

Беларуская ССР на міжнароднай арэне

У маскоўскім выдавецтве «Міжнародныя адносіны» выйшла ў свет новая кніга — «Беларуская ССР на міжнароднай арэне». Яна выдадзена пад рэдакцыяй міністра замежных спраў БССР К. В. Кісялёва.

У гэтай манаграфіі на багатым фактычным матэрыяле асвятляюцца такія пытанні, як стварэнне і развіццё Беларускай ССР у якасці суверэннай дзяржавы, выхад БССР на міжнародную арэну і яе актыўная барацьба за перамогу ленінскага прынцыпу мірнага суснавання дзяржаў з рознымі сацыяльна-эканамічнымі сістэмамі.

У кнізе паказваецца ўдзел Беларускай ССР у стварэнні ААН, барацьба БССР за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне, за забарону ядзернай зброі, за ліквідацыю каланіялізму і яго вынікаў. У ёй расказваецца аб дзейнасці рэспублікі ў ААН і яе спецыялізаваных установах, асвятляюцца пытанні міжнародных эканамічных і культурных сувязей БССР.

АЛЯКСАНДР

Нікалаеў жыў у Орску, закончыў педагагічны тэхнікум. Зусім мала часу заставаўся да самастойнай работы ў школе. Але вайна, якая нечакана навалілася на нашу Радзіму, пераблытала жыццёвыя шляхі людзей, закружыла іх, як бура сарванае з дрэў лісце. Аляксандр стаў салдатам. Потым трапіў у палон. Адзін за другім мяняюцца фашысцкія лагеры. У 1945 ён трапіў у Францыю...

Лёсу гэтага чалавека прысвечана кніга маскоўскай журналісткі Алены Мікулінай «У сына на чужыне».

Знаёмства аўтара будучай кнігі з Аляксандрам Нікалаевым пачалося з маленькага пісьма. Аляксандр, да таго часу незнаёмы Мікулінай чалавек, пісаў: «Я прачытаў у адной рускай газеце ваш артыкул аб будаўніцтве. Спадабаўся. Хачу падзяліцца некаторымі думкамі...» І далей: «Ведаеце, суровы закон тутэйшага жыцця асуджае кожнага з нас на поўную душэўную адзіноту. Ніхто не дапаможа ў цяжкую мінуту, ніхто не падкажа...» Аўтар паведамляў аб тым, як яму хочацца любымі шляхамі мацаваць сувязі з Радзімай. «Радзіма — гэта той прывабны агеньчык, які вечна застаецца з чалавекам, дзе б ён ні быў, сагравае яго і ўказвае шлях...» З таго часу Алена Мікуліна вельмі часта атрымлівала пісьмы з Парыжа. У іх Аляксандр Нікалаеў давяраў ёй усё сакрэты свайго жыцця.

Праз некаторы час Алена Мікуліна пазнаёмілася з маці Аляксандра Еўдакіяй Тарасаўнай. Так склалася кніга — суровы, праўдзівы расказ аб жыцці і нягодах эмігрантаў. Вось некалькі штрыхоў з жыцця жыхара бліскавага Парыжа эмігранта Нікалаева. Аб іх ён паведамляе сам.

...Што я рабіў? Мы ў посуд у барах, разгружаў гародніну і нават... стрыг хвасты сабакам. Потым мне напачувалася, і я стаў спецыялістам па прасаванню мужчынскіх штаноў і нават пінжакоў (гэта вышэйшая ступень кваліфікацыі). Потым застаўся без усялякай работы.

...Акрамя жонкі і сына, у мяне яшчэ ёсць даўгі. А з імі расплаціцца ў маім становішчы вельмі цяжка. Васемнаццаць год Аляксандр Нікалаеў нічога не ве-

Нягоды, спадзяванні, расчараванні

даў аб маці. І вось яму ўдалося наладзіць з ёй сувязь. Даведаўшыся пра сына, 76-гадовая маці ўдзень і ўначы стала чакаць яго прыезду дадому. Хаця б пагадзіцца. Але даўгі моцна звязалі Аляксандра па руках і нагах. Так і не дачакаўшыся сына, Еўдакія Тарасаўна паехала ў Францыю сама.

І далей — сустрэча маці з сынам. Але перад ёй быў не ранейшы жыццярэдасны і бадзёры Саша. Яна ўбачыла спустошанага, душэўна скалечанага чалавека. Еўдакія Тарасаўна падоўгу вандравала па парыжскіх вуліцах, размаўляла з эмігрантамі — рускімі, украінцамі, сваімі пільнымі разумнымі вачыма ўважліва ўглядалася ў навакольнае жыццё. Яе здзіўлялі многія дэталі.

— Сашанька, навошта ты бярэш з сабой на работу абед у кацялку? — пыталася яна ў сына. — Ці ж у вас на рабоце няма сталовай?

— Таных сталовых для рабочых тут няма. Рэстараны ж мне не па кішэні. — адказваў сын.

У першы ж выхадны дзень пасля прыезду Еўдакія Тарасаўна ўбачыла, што сын зноў бярэцца за сваю скрынку з інструментамі.

— Куды ж ты, сыноч?

— Суседзі клікалі перакласці печ. Трэба крыху падрабіць, пакуль ёсць магчымасць.

— А адпачываць калі?

— Забудзь, мама, аб васьміх парадках...

Але Еўдакія Тарасаўна не магла і не жадала нічога забываць. Наадварот, чым больш жыла яна ў сына, тым часцей прыкладвала сваю мерку да ўсяго навакольнага. І жанчына ўбачыла, наколькі яна, як і кожны савецкі чалавек, багацейшая за тых людзей, з якімі сустракалася за мяжой. Не змагла яна доўга засядзеваць у сына на чужыне і паспяшалася хутчэй вярнуцца дадому...

У гэтай кнізе — горькі страчаны Радзімы, барацьба за кавалак хлеба, за права працаваць, за права існаваць. У ёй — гордасць за савецкую Радзіму, вялікую, прыгожую.

Г. ПАРОМЧЫК.

ШЛЯХ ДА СЭРЦА НАРОДА

ДА 60-ГОДДЗЯ Л. П. АЛЕКСАНДРОЎСКАЙ

ТВОРЧЫ шлях Ларысы Пампееўны Александроўскай напамінае бурную раку, якая пачынае сваё цячэнне з невяліччай крыніцы і на сваім шляху ўсё больш расце, каб шырока разліцца пры ўпадзенні ў бязмежнае мора...

У паслякастрычніцкія гады глядачы ўбачылі на сцэне чырвонаармейскай самадзейнасці простую дзяўчынку, дачку чыгуначніка, з іскрыстымі вачыма. Менавіта з са-

мадзейнасці Ларыса Александроўская смела рушыла ў вялікую дарогу, у вялікае мастацтва.

Творчая біяграфія Л. П. Александроўскай непару́на звязана са стварэннем Беларускага Вялікага тэатра оперы і балета, дзе амаль 30 гадоў гучэў яе цудоўны голас. Ад адной партыі да другой развіталася і мужнела выдатнае майстэрства самабытнай артысткі, у якой багатыя вакальныя даныя спалучаліся са сцэнічным майстэрствам.

Жыць у вобразе, а не іграць — іменная па гэтаму шляху ішла Ларыса Пампееўна. Яна заўсёды шукала ў сваіх ролях высокай праўды жыцця. Вось чаму створаныя Александроўскай вакальна-сцэнічныя вобразы так захапляюць слухача і глядача.

Вялікая роля належыць Л. П. Александроўскай у стварэнні нацыянальных оперных спектакляў. Адным

з першых такіх спектакляў была опера «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, у якой Ларыса Пампееўна выконвала партыю Марысі. Артыстка надзяліла гэты вобраз яркімі жыццёвымі фарбамі, глыбокім драматызмам. Марыса ў выкананні Александроўскай — высакародная беларуская дзяўчына, празрыстая, як крынічная вада, поўная шчырасці і душэўнага характа.

У дні Айчынай вайны музыка артысткі дапамагала савецкім людзям у свяшчэннай барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі. Голас Ларысы Пампееўны Александроўскай мужна гучэў на канцэртах для воінаў Савецкай Арміі і партызан.

Як толькі Мінск быў вызвалены ад фашысцкіх захопнікаў, адразу вярнуўся на радзіму і калектыў тэатра оперы і балета. Вярнуўся з новай операй «Алеся», прысве-

чанай слаўным беларускім партызанам. Падзеі яе асабліва блізкія глядачам і артыстам. З выключным уздымам і майстэрствам выконвала ў оперы галоўную ролю — ролю бясстрашнага партызанкі Алеся — Александроўскай. З вялікай любоўю і адданасцю яна працавала над спектаклямі «Кастусь Каліноўскі» і «Надзея Дурава».

Творчая праца Л. П. Александроўскай — артысткі і рэжысёра — узабагачала сцэнічнае жыццё Беларускага Вялікага тэатра оперы і балета на ўсім яго шляху. Прыемна адзначаць, што і сёння ў выдатным поспеху нашага тэатра на сцэне Крамлёўскага Палаца з'ездаў у Маскве ёсць немалая частка працы Ларысы Пампееўны Александроўскай, якая ў садружнасці з кампазітарам Туранковым упершыню ажыццявіла оперу «Яснае

світанне» на сцэне беларускага тэатра.

Партыя і ўрад высока ацанілі творчую дзейнасць народнай артысткі СССР Ларысы Пампееўны Александроўскай. Яна ўзнагароджана трыма ардэнамі Леніна і ардэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Сёння Ларыса Пампееўна Александроўская ўзначальвае Беларускае тэатральнае аб'яднанне і вядзе вялікую работу па выхаванню творчай моладзі, якая высока панясе эстафету сваіх старэйшых таварышаў, выдатных майстроў беларускай сцэны.

Ул. СТЭЛЬМАХ,
заслужаны дзеяч мастацтваў БССР.

На здымку: Л. П. Александроўская ў ролі Наташы (опера А. Даргамыжскага «Русалка»).

МІНІАЦЮРЫ

Бібліятэка «Вожына» папоўнілася яшчэ адной кніжкай «Мініацыоры і карыкатуры». У зборніку змешчаны творы аўтараў. «Мініацыоры» — жанры сатыры і гумару, а тансма карыкатуры беларускіх мастакоў вожыкаўцаў.

Ніжэй мы друкуем некаторыя мініацыоры з гэтага зборніка.

Васіль ГРОДНІКАУ

ДАГАРЫ НАГАМІ

За мяжою, у адной з залаў мастацкага музея, адбылася спрэчка паміж маладымі мастакамі-абстракцыяністамі. Усё пачалося з новай карціны. Адны гаварылі, што мастак намалюваў мартэнаўскі цэх, другія — усход сонца, трэція сцявяджалі, што гэта нішто іншае, як палёт чмяля.

Невядома, да чаго б дайшла спрэчка, каб не з'явіўся аўтар і не абвясціў, што карціна памылкова была павешана дагары нагамі.

Іван ГРАМОВІЧ

ХТО КАГО БЛЫТАЕ!

Маладую маці сын кліча:
— Га-ля!
— Я табе не Галя, а мама,— строга заўважае маці. Сын задумаўся.
— А чаму тата на цябе кажа Галя?
— Ты яшчэ маленькі,— тлу-

мачыць Галя. — Нічога не разумееш. Мяне трэба зваць мама. А тату — тата!

— Сама ты нічога не разумееш, — апраўдваецца сын. — І другіх блытаеш...

Уладзімір КОРБАН
НЫЦІК

Адно — лухта, другое — нічога, к чаму, Той — ветрагон, а гэты васьць — нячулы...

Заўжды ён ные, нібы скула, Нішто не падабаецца яму, Сіпіць вужакай, сумна наводзіць.

Такому й сонца не дагодзіць.
Славамір ХАДАРОНАК

ВЕШАЛКА

свой гонар мае,
Бо кожны шапку перад ёй здымзе...

ПЯРО

даводзіць стала,
Што кнігу напісала...

Леанід ПРОКША

МІКРААПАВЯДАННІ

ДОБРЫЯ ЗНАЁМЫЯ

Муж збіраецца на чарговую сустрэчу з сябрамі:
— Жонка! — кажа ён ласкава, — Анатолій Іванавіч прасіў...

— Які Анатолій Іванавіч?
— Ну, той, што прывёў мяне з таго банкета, калі адзначалі павышэнне Пятра Іванавіча.

— Якога Пятра Іванавіча?
— Ты не ведаеш Пятра Іванавіча? Гэта ж той, які, памятаеш, прывёў мяне ноччу, калі мы з ім ішлі і выпадкова сустрэлі Сямёна Рыгоравіча. І Сямёна Рыгоравіча не ведаеш? Гэта ж ён мяне прывёў п'янага тады...

— Слухай, роднёны мой, — кажа жонка, — спадзяюся, пасля гэтай сустрэчы ты не парадуюш мяне новым знаёмствам.

ВЫКРУЦІЎСЯ

Дзяўчынка спаткала любімага хлопца ў парку з іншай дзяўчынай. Калі на другі дзень ён прыйшоў да яе, дзяўчына спытала:

— Ты кахаеш мяне?
— Так.
— А яе?

Хлопец на хвіліну змоўк, а потым сказаў:
— І яе. У майго сэрца дзве палавінкі.
— А я думала, сэрца не дзеліцца.
— Ну, некалі думалі, што атам не дзеліцца, а расчэпалі — вунь якую дае энергію.

У ГАСЦЯХ

Адзін нахабын госць на імянінах падцягнуў да сябе пірог і пачаў яго са смакам упісваць.

— Яго спяклі не толькі для вас, — не ўтрымаўся сусед, заўважыўшы, што ад пірата хутка нічога не застанецца.

— Не перашкаджайце яму — сказаў з'едліва другі госць. — У чалавека добра развіта пачуццё калектывізму. Ён ёсць адзін за ўсіх...

ЭЛЕКТРЫЧНАСЦЬ І РУДА

Калійная руда, якую здабываюць у шахтах Салігорска, — гэта сумесь сільвіну — хлорыстага калію і спажыўнай солі. Каб атрымаць калійнае ўгнаенне, трэба аддзяліць сільвін ад солі. Для гэтага руду спачатку мелюць, потым змешваюць з «фасолам», апрацоўваюць хімікатамі і толькі потым у флатацыйных камерах раздзяляюць сільвін і соль.

А ці нельга неяк спрасціць гэты працэс?

У Інстытуце агульнай і неарганічнай хіміі Акадэміі навук БССР пасля доўгіх пошукаў быў знойдзены новы спосаб вырабу калійнага ўгнаення з руды Салігорскага месцанараджэння.

Аказваецца, калі паміж дву-

НАВУКА І ТЭХНІКА

ма электродамі, да якіх падключана высокае напружанне, пачае сыпаць струменьчык нагрэтай да 350—400 градусаў раздробненай руды, то пад уздзеяннем электрычнага поля крышталікі сільвіну стануць адхіляцца ў адзін бок, а крышталікі спажыўнай солі — у другі.

Канцэнтрацыя сільвіну даходзіць да 97 працэнтаў. Такіх вынікаў не даваў ні адзін стары спосаб узабагачэння калійнай солі.

БАКТЭРЫ-ПРАЦАЎНІКІ

Забеспячэнне прамысловых прадпрыемстваў вадою — гэта, як кажуць інжынеры, праблема нумар адзін. Вада патрэбна для многіх вытворчых працэсаў. Па-

трэбна яе вельмі многа. Але не менш клопатаў прыносіць другая праблема — што рабіць з адпрацаванай вадою? Здавалася б, яна вырашаецца вельмі проста — трэба зліць ваду ў рэчку. Аднак перш чым гэта зрабіць, трэба ачысціць ваду ад шкодных прымесяў.

Для ачысткі прамысловай вады будуецца складаныя фільтравальныя ўстаноўкі. І ўсё ж не заўсёды атрымліваюць жаданыя вынікі. Нядаўна спецыялісты Ленінградскага філіяла Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута штучнага валакна распрацавалі арыгінальны спосаб ачысткі прамысловай вады. Гэту важную работу яны даручылі бактэрыям.

Вось як гэта адбываецца. У басейн наліваюць забруджаную ваду. Потым дадаюць да яе адзін з відаў так званых аэробных бактэрыяў, уключаюць помпу, і вада ў басейне быццам закіпае. Гэта пачынаюць хутка размнажацца бактэрыі. «Кормам» для іх служаць тыя самыя шкодныя рэчывы, якія трэба выдаліць з вады. У бактэрыяў нечуваны «апетыт» — за пяць-шэсць гадзін яны паглынаюць усе раствараныя ў вадзе рэчывы і раскладаюць іх на вуглякіслы газ і ваду. Вада становіцца чыстай. Цяпер яе можна выпіваць у рэчку — яна зусім бяшкодная.

ЛЮСТЭРКА У ПАКЕЦЕ

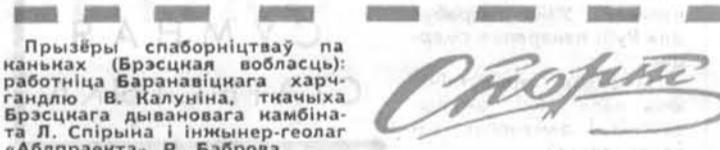
У паўднёвых раёнах нашай краіны, дзе бывае больш трохсот бязвоблачных дзён у годзе, можна шырока выкарыстоўваць энергію сонца. Але стварэнне сонечных машын стрымлівае тое, што для іх трэба рабіць велізарныя люстры, якія сканцэнтруюць, збіраюць у адно месца сонечныя праменні. Люстра ж, як вядома, рэч далікатная. Да таго ж шкляныя люстры адбіваюць толькі дзве трэці праменьняў, якія падаюць на іх.

Нядаўна вучоныя Узбекістана стварылі люстраныя плёнкi з сінтэтычных матэрыялаў. Такае люстра можна згарнуць у пакет, скруціць у рулон. Яно ў некалькі разоў лягчэй за шкляное. Апрача таго, пакрытая тонкім слоём металу плэстмасавая плёнка адбівае больш дзевяноста працэнтаў сонечных промяняў.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».

У клубе Саўнаргаса СССР пачаўся занадны турнір СССР па шахматах. Тры пераможцы спартборніцтваў атрымаюць права працягнуць барацьбу за асабістае першынство свету. На здымку (злева): міжнародны майстар А. Суэцін (Мінск) і гросмайстар Е. Гелер (Адэса).

ТРЫУМФ ЛІДЗІІ СКОБЛІКАВАЙ

У гісторыі спорту яшчэ такога не было! Лідзія Скоблікава, заваяваўшы чатыры залатыя медалі на Белай алімпіядзе, выйграла следам першынство свету па каньках, далучыўшы да сваёй багатай калекцыі прызоў яшчэ некалькі залатых медалёў. Трыумфальнай перамогай нашай слаўтай спартсменкі закончыўся чэмпіянат свету ў шведскім горадзе Крысцінехамне.

Ні моцныя саперніцы, ні суровае надвор'е ў Крысцінехамне — з рэзкім ветрам і снегападам не перашкодзілі Лідзе бліскава выйграць першынство свету. Яна стала сапраўды абсалютнай чэмпіённай свету. Другое і трэцяе месца на чэмпіянаце зноў занялі нашы спартсменкі. Побач са Скоблікавай на п'едэстал гонару ўзняліся І. Вароніна (другое месца) і Т. Рылава.